

Literatūra

RAŠTIJA
MĖNAS
MOKSLAS

NR. 289

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XI METAI

ANT. RAGAUSKAS

LIETUVIAI PAS LENKUS

(Lietuvių lenkų santykių klausimu)

Leidžiamo Paryžiuje, Prancūzijoje, lenkų mėnesinio KULTURA žurnalo š.m. spalio mėn. leidinyje duota nemažai vietos lietuviams: paskelbtas Dr. Juozo Girniaus straipsnis vardu "Lenkų lietuvių dialogo beiškant" (W poszukiwaniu dialogu polsko-litewskiego), Alfonso Nykos-Niliūno straipsnis vardu "Naujausioji lietuvių poezija" (Najnowsza poezja litewska) su "Literatūros Lankų" redakcijos prierašu ir atspausdinti eilėraščiai šių "Literatūros Lankuose" susitelkusių mūsų poetų: Juozo Kėkšto trys eilėraščiai, Henriko Radausko vienas eil., Kazio Bradūno trys eil., Alfonso Nykos-Niliūno vienas eil., Vytauto Mačernio vienas eil., Henriko Nagio vienas eil., Vlodo Šlajto vienas eil., Jono Meko vienas ir Jurgio Blekaičio vienas eil.; visi tie eilėraščiai išversti lenkų kalbon Juozo Kėkšto, vilniečio, gyv. Argentinoje. Prie tų eilėraščių atspausdintas Lietuvoj gimusio ir pasižymėjusio savo palankumu lietuviams talentingo poeto, rašytojo ir žurnalisto Česlovo Milošo (Czesław Miłosz) straipsnelis, kuris, anot jo, reiškias kaip ir tų eilėraščių gavimo pakvitavimą. Be to, jis reiškias didelį pasitenkinimą, kad Juozas Kėkštas išleido Buenos Aires mieste, Argentinoje, jo rinktinės poezijos gražiai atliktą tomelį (92 pusl.) ir pasisako, kad jį jungianti literatūrinė giminystė su "Literatūros Lankų" poetais.

Dr. J. Girnius debiutuoja minėtame lenkų žurnale joje redakcijos specialiai pakviestas. Aštuonių puslapių straipsnyje jis apžvelgia istorijos eigoje susidariusius lietuvių lenkų santykius ir svarsto tų santykių problemą. Straipsnis, kaip matysime toliau, įdomus, autorius sumaniai ir nuširdžiai atvirai formuluoja lietuvių tezes ir operuoja svariais, pagrįstais argumentais, kaip ir dera rimtam intelektualui, todėl manytina, kad ir pačiai mūsų lietuviškajai tremties visuomenei verta su juo susipažinti, — tam čia ir pateikiamas trumpintasis jo atpasakojimas.

Dr. Girnius mano, kad lietuvių lenkų santykių negalima suvesti į grynai politinę problemą, nes jie buvę kažkuo žymiai platesniu ir gilesniu, negu paprastos politinės sąjungos. Tik iš abiejų pusių *vieni antrų supratimas* gali privesti prie laimingo kaimyninės problemos išsprendimo. Lenkų lietuvių santykiai negali būti sprendžiami vien tik teoretinėje plotmėje, nes jie nesudaro "grynos politikos" reikalo. Žmonių ir tautų santykių reikalas negali būti "šalia moralės". Gryna politika yra persisunkusi tautos egoizmo, gi egoizmas nejungia, bet skiria tautas, kaip ir paskirus žmones jų kasdieniniame gyvenime. Daug yra dalykų, kurie skiria lenkus ir lietuvius, ir tie dalykai turi politines žymes, todėl jiems išspręsti bus reikalingos politinės priemonės — konferencijos, pasitarimai, sutartys. Tačiau, kad tie sprendimai tikrai būtų surasti, o ne jėga primesti, visų pirma reikalingas abipusis vieni antrų supratimas. Abipusiškas supratimas nėra politinis "priešo" pažinimas, t.y. silpnųjų priešų pusių suradimas, kas reiškia kovą su priešu. Kitaip yra, kai vieni kitus suprantame, darydami iš abiejų pu-

BAUDŽIAVA

(Iš Dr. V. Sruogienės parašytos Lietuvos istorijos, kurią leidžia Tėvynės Mylėtojų Draugija).

sių pastangas, nukreiptas priešingiems interesams išlyginti naudojantis abipusišku teisių gerbimu. Tada "priešas" nustoja būti priešu ir pasidaro geru kaimynu. Tarp tautiniuose santykiuose turi būti taikomas tas pats liberalizmas, kuris žmonių santykiuose nustatė tolerancijos kodeksą, kurio dėka šiandien įvairių idėjų išpažintojai jau nebėra mirtini priešai. Kadaisė tolerancija atrodė tokia pat utopija, kaip šiandien etikos principų taikymas tarptautiniuose santykiuose. Bet, jei humanizmo bei liberalizmo principai tarptautiniuose santykiuose ir atrodytų utopija, tai turime tikėti tos utopijos realizavimu.

Toliau Dr. G. nurodo, kad lietuvių ir lenkų pažiuros skiriasi ne tik dabartinių konfliktų atžvilgiu, bet ir liečiant istorinę praeitį, jungusią abi tautas. Istorinė praeitis nuo Jogailos laikų iki 1795 m. neabejotinai abi tautas labai suartino, tačiau lietuvių požiūriu tas istorinis ryšys lietuviams nebuvo tiek naudingas, kaip tai lenkai galėjo manyti. Išeidami iš anos lenkų lietuvių praeities, galėtume prieiti prie diametraliai priešingų teigimų. Iš vienos pusės, galima būtų tvirtinti, kad bendros istorijos laikotarpyje lietuviai davė lenkams labai daug, patys iš jų nieko negaudami. Iš kitos gi pusės taip pat galima tvirtinti, kad lenkai davė lietuviams tiek daug, jog tas davimas mirtinai gresė pačiai lietuvių tautos egzistencijai. Nors toks tvirtinimas yra diametraliai priešingas, bet jis yra pagrįstas. Pirmiausia, lietuviai davė lenkams Jogailos (gėdiminaičių) dinastiją, kurią lenkai, rodos, iki šiai dienai tebemini su pagarba. Tuo tarpu lietuviams Jogailos asmuo yra dviprasmis. Jis įžengė į lenkų sostą einant vidaus kovoms su Vytautu. Vytautas, ne Jogaila, yra didvyriškos lietuvių tautos simbolis. Su laiku didelis lietuvių skaičius sulenkėjo ir įaugo į lenkų kultūrą: Sapiegai, Radvilai, Tiškevičiai; Tadas Kosciuška ir Adomas Mickevičius lietuvių yra laikomi irgi lietuviško kraujo. Nepriklausomaj Lenkijoje kai kurie valstybės vyrai irgi buvo lietuvių kilmės. Pirmasis respublikos (rzeczypospolitej) prezidentas Gabrieliūs Narutavičius buvo lietuvių kilmės. Jo brolis S. Narutavičius 1918 m. pasirašė Vilniuje Lietuvos nepriklausomybės aktą. Juozas Pilsudskis irgi turėjo ryšių su Lietuva ir lietuvių tauta. Tačiau lietuviai negali jų savintis, nes, nežiūrint to, kad jų gyslose tekėjo žymi lietuviško kraujo doza, jie buvo visiškai įaugę į lenkų tautą ir jos kultūrą, o toks įaugimas į tautą ir jos kultūrą yra nepalyginamai svarbesnis dalykas, negu paprastai etninė kilmė, todėl "ginčas dėl nuosa-

vybės" būtų šiuo atveju daugiau negu absurdiskas. Tačiau, tuo tarpu kai lenkai turi pilną teisę didžiuotis jų vardais, lietuvių tautai jie yra prarasti sūnūs. Lietuviai nei praityje, nei dabartyje neturi tokių vardų, į kuriuos lenkai galėtų reikšti tokių pretenzijų, kokias lietuviai reiškia, pav. Kosciuškos arba Mickevičiaus atžvilgiu. Tad ir sakoma, jog lietuviai davė lenkams daug, patys gi nieko negavę. Tačiau toks tvirtinimas reiškia tik pusę tiesos. Ogi lenkų kultūra ar neveikė lietuvius per ilgus metus ir amžius, kai abi tautos buvo sujungtos artimais ryšiais. Tačiau naivus būtų teigimas, kad priėmimas iš lenkų krikščionybės drauge buvo ir kultūros įskiepijimas. Tuo metu, kada priėmė krikštą, lietuviai turėjo jau savo galingą valstybę ir kultūrą. Tačiau negalima nepripažinti fakto, jog priėmus lietuviams krikštą ir užmezgus santykius su lenkų valstybe, lenkų kultūra turėjo lietuviams sprendžiamąją reikšmę, pirmoj eilėj valdantiems sluoksniams. Tą reikšmę vertinant, lenkų ir lietuvių pažiuros vėl skiriasi. Užuo t kėlusi lietuvių kultūrą, lenkų kultūra nuslopino ją ir pavergė. Taigi šioj vietoj turime jau pasakyti, jog lenkai davė lietuviams per daug. Valdantieji Lietuvos sluoksniai, asimiliuodami lenkų kultūrą, sulenkėjo. Nežiūrint etninių skirtumų, tuose sluoksniuose atsirado savotiško pavidalo tipas: "gente lithuanus, natione polonus". Lenkai turi pilną teisę didžiuotis ir laikyti tąjį savo kultūrinės ekspansijos procesą visai pavykusiu. Gi lietuviams tas procesas, kuris vedė į sulenkėjimą, buvo mirtinai pavojingas. Ir jei tas procesas būtų apėmęs visą lietuvių tautą, o ne vien bajoriją bei dvasiškiją, galimas dalykas, kad lietuvių tauta būtų visai išnykusi. Tačiau, nustojus vadinamosios apsišvietusios klasės, liko mus lietuvių liaudis, kuri išlaikė savo kalbą ir tautybę. Iš čia suprantama, kodėl lietuvių tautinis atgimimas reikėsi atitrūkimu nuo lenkų kultūros ir formavimu savosios inteligentijos. Lenkų kultūra, įsitvirtinusi Lietuvos dvaruose, pasidarė liaudies akyse socialinės priešpados sinonimu. Todėl tat tautinis lietuvių atgimimas turėjo paskelbti kovą ne tik rusiškai priešpandai, bet ir lenkų kultūros įtakai. Sulenkėjusi lietuvių "apsišvietusi klasė" lietuvių tautinio atgimimo atžvilgiu užėmė abejingą ar net ir nedraugingą poziciją. Tad logiška buvo, kad lietuvių liaudies inteligentija savo ginklą nukreipė tarp ko kita ir prieš sulenkėjusį lietuvišką dvarą.

Toliau Dr. G. dėsto savo tezes šitaip.
(Tęsa 2-me psl.)

Lietuviai pas lenkus

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

Toks lenkų lietuvių santykių pobūdis turėjo sprendžiamos reikšmės ir tolimesniam pilnam paradoksų dviejų tautų santykių plėtojimuisi, kai abi tautos pirmojo pasaulinio karo pasėkoje ėmėsi atstatinėti savo nepriklausomas valstybes. Lenkai vis dar tebegyveno mūsų bendros istorijos nuo Jogailos iki 1831 ir 1863 metų atsiminimais. Gi lietuviai laikė, kad, norint išlaikyti savo tautinę gyvatą, reikia sudaryti savąjį valstybinį organizmą. Lenkai laikė uniją kaip kilnų ir brolišką gestą, lietuviai gi unijos atnaujinimo idėją smerkė kaip tikslą jų tautinei sąmonei pakartotinai sunaikinti. Svarbiausia buvo tai, kad Lietuva jau nebebuvo tokia, kokią lenkai puoselėjo savo istorinėje atmintyje. Feodalinė Lietuva jau nebeegzistavo. Dvaras buvo svetimas kūnas lietuvių tautoje. Feodalinės Lietuvos griuvėsiuose prisikėlė tauta su demokratine sąmone, su aiškia valia žengti savuoju keliu. Tad gi anuos atsiminimus apie bendrą kelią pareiškė, lenkų laikytus kaip broliškos rankos ištiesimą, lietuviai priėmė kaip pasikėsinimą į jų tautinį gyvenimą. Ir štai užuot įėję į glaudžių kaimyninių santykių fazę, abi tautos įžengė į ginkluotų konfliktų periodą. Ypačingai destruktiviai apsunkino abiejų tautų santykių vystymąsi Želigovskio žygis į Vilnių vos keletai dienų praslinkus po Suvalkų sutarties pasirašymo. Nežinau, kaip šiandien lenkai vertina Želigovskio veiksmus, tačiau lietuviams tas žygis visiems laikams pasiliks klastingu Suvalkų sutarties sulaužymu. Tas faktas sunaikino lietuviuose pasitikimą lenkų tauta. Jei tą žaizdą apeitume nutylėjimu, būtų nesuprantama, kodėl, kai ginklai nutilo, lietuviai nesutiko palaikyti su lenkais normalių diplomatinė santykių. Nors mus skyrė "geležinė uždanga", bet mus pasiekdavo žinios, kurios nerodė, kad būtų galima paleisti savo nusistatymą pietų kaimyno atžvilgiu. Vilnijoje lietuviai buvo atkakliai persekiojami. Buvo uždarinėjamos lietuvių mokyklos, buvo persekiojami ir baudžiami piniginėmis baudomis lietuvių laikraščiai, buvo kalinami lietuvių organizacijų nariai. Visos tos žinios mus pasiekdavo ir pripildė mūsų širdis karteliu. Galimas daiktas, kad Varšuvoj ar Krokuvoj apie tai nebuvo žinoma. Gal net ir pačiame Vilniuje nebuvo tai pastebima. Juk visi persekiojimai atliekami patylo. Jie nevadinami net tikraisiais vardais. Jie pridenjami "objektyvumo" skraiste. Persekiojimus atjaučia tik aukos.

Toliau autorius paliečia Vilniaus problemą. Kol toji problema nebus išspręsta, tol nebus galima sutvarkyti kaimyninių lenkų lietuvių santykių. Vilnijos problema nėra nekomplikuota. Abi šalys turi savo istorinius, teisinius, statistinius ir kitokius argumentus, Neapsiginklavus gera valia, sunku bus rasti sprendimą.

Žiūrint iš istoriško taškaregio, nėra jokio abejojimo, kad Vilniaus kraštas yra lietuvių teritorija, kur prasidėjo lietuvių valstybiškumas. Ir etnografinių požiūriu Vilnija nėra lenkų teritorija. Vilniaus krašto gyventojai yra arba lietuviai, arba žmonės lietuvių kilmės. Lenkai yra tik ateiviai. Tiesa, žymi Vilnijos gyventojų dalis pasisavino lenkų kalbą ir tuo būdu sąmoningai ar nesąmoningai įsijungė į lenkų tautą. Tačiau tarp lenkų ir lietuvių pretenzijų yra principinis skirtumas. Lietuviai, reikšdami pretenziją į Vilnių, reikalauja savųjų istorinių žemių su lietuvių kilmės gyventojais. Gi lenkai nori žemių ir gyventojų, įgytų kultūrinės ekspansijos keliu. Nedaromas jokių sugestijų, tačiau, manau, kad šią problemą sprendžiant reikėtų daugiau dėmesio kreipti pretenzijoms ne į visumą, bet į skirtingas dalis: į kurias jų turi daugiau teisių vieni ir į kurias antri. Manau, kad lietuviai turėtų sutikti su faktu, kad kai kurios Vilnijos sritys yra lie-

tuviams visai prarastos dėl jų sulenkėjimo. Bet ir lenkai turėtų suprasti, kad lietuviai negali atsisakyti nuo tų žemių, kurios iki šios dienos yra iš pagrindų lietuviškos ir išlaikė savo charakterį, nors buvo intensyviai lenkinamos tarpkariniame laikotarpyje. Gražinus Vilniją lietuviams, yra paaiškėję statistinių netikslumų. Yra tiesa, kad Vilniaus krašto miestuose ir miesteliuose buvo daug lenkiško elemento, bet kaimas pasiliko grynai lietuviškas arba gudiškas (rytinėje dalyje). Paaiškėjo, kad lietuviai Vilnijoje ne tik vartoja savo nesugadintą kalbą, bet ir turi aukštai išvystytą tautinę bei kultūrinę sąmonę. Į tas Vilniaus krašto sritis lenkai neprivalėtų reikšti bet kurių pretenzijų.

Pats Vilniaus miestas, kaip ir kiti miestai, buvo įvairiakalbis ir įvairiaautis. Jame buvo taip pat nemažai lenkų, atvykusių iš Lenkijos gilumos. Tačiau niekas neuzginčys, kad Vilnius yra nuo amžių Lietuvos sostinė. Kiekvienas to miesto akmuo kalbą apie lietuvių tautos praeitį nuo pat Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino laikų. Vilnius visuomet buvo lietuvių kultūros centras. 1905 metais Vilniuje pasirodė pirmasis lietuvių dienraštis. Tais pat metais Vilniuje įvyko pirmasis lietuvių seimas, kuris paskelbė autonomijos šūkį ir kovojo dėl Lietuvos nepriklausomybės. Vilniuje susidarė ir pradėjo savo darbą pirmasis Lietuvos ministerių kabinetas. 1918 metais Vilniuje buvo paskelbta Lietuvos nepriklausomybė. Reikalaudami Vilniaus, lietuviai neapeliuoja į sentimentus, bet siekia savo teisių.

Toliau straipsnio autorius sako, kad nors lenkų lietuvių santykiai yra užnuodyti karteliu, kuris kartais išsilieja į absurdišką neapykantą, ir kad jei ir toliau abi šalys vadovausis egoizmu, tai nebus vilties santykius suormuoti, tačiau, girdi, nėra situacijos, iš kurios geros valios pagalba negalėtume rasti išeities ir būdo žaizdoms užgydyti. Dabar, atsidūrę kaip ir 1831 ar 1863 metais tremtyje, išeidami iš vietos ir laiko perspektyvos, galime ramiau ir išmintingiau žvelgti į problemą. Visi dabar kenčiame dėl vadinamosios grynios politikos, kuri pardavė abi mūsų tautas. Laisvės ilgejimasis, kurį jaučia tiek lenkai, tiek lietuviai, turi eiti greta su naujos dvasios mūsų tautų santykiuose ilgesiu. Trokštant laisvės sau, nedera linkėti vergijos savo kaimynui. Siekdami savo teisių, negalime atsakyti kitiems tų teisių. Gaudami egoistinius smūgius iš "didžiųjų jėgų", negalime patys naudotis fanatizmo privilegija ir reikalauti iš kitų tolerancijos.

Nors mūsų santykiuose trūksta pasitikėjimo, tačiau pilnai tikime, kad, esant abipusei gerai valiai, pavyks tą pasitikėjimo trūkumą nugalėti. Tokiu simpatingu geros valios gestu yra "Kultūros" kvietimas, kad lietuviai pareikštų savo nuomonę. Galimas daiktas, kad to pūikaus, nepriklausomo leidinio Redakcija susilauks iš kai kurių savo tautiečių aštrios kritikos, kaip ir mes, lietuviai, dažnai esame "savųjų" atakuojami. Iš tiesų, abiejų pusių "viešojo nuomonė" yra tiek neigiamai nusistačiusi "priešo" atžvilgiu, jog net nedaroma jokių mėginimų pasikeisti nuomonėmis. Nemanau, kad politikai galėtų mūsų problemą išspręsti. Kai kurie lenkai laiko išdavikais tuos savo tautiečius, kurie nešaukia — "Lenkija su Vilnium ir Lvovu". Tačiau kai taip šūkauja viena iš šalių, antroji netenka balsu. Tad taip ir liekame be kalbų ir be kontakto, bet tai nėra normali padėtis. Abiejų tautų intelektualistų nuomone, turėtų būti ieškoma kelių pradėti pasikalbėjimą, nors jis ir nebūtų be tam tikro kartelio akcentavimo. Kada abiejose visuomenėse atsirastų daugiau abipusiško supratimo, tikrai bus daugiau vilties, kad ir politikai ras tinkamesnį sprendimą. Nelengva yra surasti kelią, vedantį mūsų tau-

tų santykių išlyginiman. Tačiau to kelio nerasi, jei jo neieškosi apsiginklavęs gera valia.

Taip baigiamas tas dėmesio vertas, tiek iš jų, tiek iš mūsų pusės, straipsnis.

Nežinia, kaip reaguos į tokį Dr. G. samprotavimą mūsieji, bet kai dėl lenkų, tai kad to simpatingu lenkų žurnalo redakcija gali tikrai susilaukti, kaip Dr. G. sako, aštrios kritikos iš savųjų, tai beveik tikras dalykas. Ir tai jau būtų nebe pirmiena. Prisimintinas yra faktas iš nelabai tolimos praeities, kada tame žurnale buvo atspausdintas vieno, berods, kažkur Afrikoje gyvenančio lenkų kunigo (rodos, Majejskio) straipsnis apie tai, kad Vilnius priklauso lietuviams. Jis sukėlė lenkuose, deja, daugiau nei "kai kuriuose" jų tikrą "pasipiktinimą" audrą. Žurnalas susilaukė boikoto Čikagos kolonijoje, ir buvo pašalintas iš kai kurių jo platinimo vietų, kaip pav. iš Lenardo kavinės, kai kurių knygynų Milwaukee Ave. ir kt. Paklausus, kur galima gauti tą žurnalą, beveik visur atsakydavo, kad jie "nieko nežina"... Esant panašioms nuotaikoms lenkuose, atrodo, ilgai dar teks laukti, kol juose atsirastų ta gera valia, apie kurią Dr. G. taip įtikinančiai kalbą ir be kurios lenkų lietuvių santykių problemos tikrai nebus galima abiem pusėm patenkinamai išspręsti. Bet tai anaipol nereikia, kad nereikia ieškoti "lenkų lietuvių dialogo". Pakvietimas lietuvių pasisakyti lenkiškame žurnale lenkų lietuvių santykių sunormavimo klausimu jau rodo, kad yra ir lenkuose tam tikrų sluoksnių, kurie ilgisi mūsų kaimyninių santykių sutvarkymo. O jei taip, tai tikrai reikėtų ir iš mūsų pusės, kaip ne mažiau suinteresuotos, mėginti (bent mėginti) parodyti gerą valią ir daryti pastangas mūsų santykių ledus pralaužti.

Prieš kiek laiko čikagiškis "Dziennik Związkowy", atpasakojęs New Yorke įvykusį pasikalbėjimą tarp lenkų ir ukrainiečių kultūrininkų jų santykių klausimu, išreiškė pageidavimą, kad toks pasikalbėjimas įvyktų ir tarp lenkų ir lietuvių, bet, deja, tas pageidavimas tik pageidavimu ir paliko. Tas minėto Čikagos lenkų dienraščio reportažas buvo paskelbtas "Naujienose", priduriant, kad to kvietimo nereikėtų praleisti negirdom. Tikrai būtų naivu manyti, kad tokie pasikalbėjimai duotų kokių konkrečių rezultatų, bet jeigu nesikalbėsime, nesistengsime užmegzti betarpiško kontakto, neieškosime būdų suprasti vieni kitus, parodyti iš savo pusės gerą valią ir t.t., tai kuriuo gi būdu tikimės nuplėšti tą "geležinę uždangą", kurią mini ir Dr. G. ir kuri skiria mus.

Ar truputį nenaivu yra manyti, kad Vilnių ir visą mums teisėtai priklausančią Vilnijos teritoriją koks nors geras dėdė, a la Dédé Samas ar pan., pateiks mums kaip kokį gardų patiekalą gražiai ant padėklo padėtą ir baltą, švaria servetėle pridengtą... O kad panašiai kai kas galvoja, tai rodo faktas, kad mes, "kovodami" dėl Vilniaus, kalbame, planuojame apie pasaulio ir jo valdovų objektyvų informavimą atitinkama literatūra anglų, vokiečių, o gal dar ir kiniečių kalbomis, tik ne lenkų. Mes kalbame apie Vilnių, apie Vilniaus kraštą, apie jo neginčytiną priklausymą mums, bet kalbame truputį pamiršdami, kad tenai yra vietos gyventojai, kurie turi irgi savo teises ir sudaro tam tikrą nemažą svorį ir su jais reikia skaitytis, reikia sugebėti prie jų prieiti, su jais išsiaiškinti ir juos įtikinti, pav. kad esant Vilniui Lietuvos sostine, jiems neblogiau, bet nepalyginamai geriau bus, kai Vilnius pasidarys krašto sostine, o ne "rzczechpospolitos" provincijos apleistu, skurstančiu miestpalaikiu. Ir be to, kad jų absoliučiai niekas nepersekios nei dėl jų įgimtos nelietuvių kalbos vartojimo, nei dėl jų įaugimo į lenkų kultūrą ir net jų tautą, niekas nedrįs šūkauti "kalbėk lietuviškai",

Neįtikėtina dykumos tikrovė

(Iš anglų kalbos laisvai vertė
Kęstutis Gardinas)

Ziūrėdami filmus, skaitydami romanus nuolatos pasakome, kad taip "neįtikėtina", galėjo tik pasakojime būti, ne gyvenime.

Bet štai, šių metų spalio 24 d. "Time" žurnale atspausdintas aprašymas yra keistesnis už eilę fantastinių paskaitymų ir vyko čia pat, mūsų pašonėje. Ten taip rašoma:

Skraidymo mėgėjams vienas maloniausių lėkimų yra nuo San Diego į Phoenix (Jungt. Amerikos Valstybėse), 299 mylių nuotolis, lengvai atliekamas per keturias valandas.

Buvęs Amerikos Oro Laivyno lakūnas Bill Falls, 22 metų amžiaus vyras, vieną gražią dieną pasiskolino lėktuvą iš savo draugo, parašutininko Charles Schreiber, ir pakilęs iš San Diego La Messa aerodromo, išskrido aplankyti savo motinos, gyvenančios Phoenix. Bill'is buvo žinomas kaip geras, patyręs lakūnas.

Numafytu laiku Bill'is nenusileido Phoenix'e. Sekančią dieną pakraščiu sargybos lėktuvai jo pradėjo ieškoti pasiekdami net Meksikos teritoriją. Tačiau jie nieko nesurado. Charles Schreiber pastangomis kitą dieną daugiau lėktuvų pakilo dingusiojo ieškoti. Skraidė įvairiomis kryptimis keletrias dienas, bet niekas nieko nematė, niekas nieko neraportavo.

Po trijų savaitių sportininkai Clifford Shinn, John Baker ir Emil Johnson skrido namo į Los Angeles iš Meksikos, kur jie buvo nusidanginę žuvauti. 38 mailių oro atstu nuo žvejų kaimo San Felipe, prie Meksikos įlankos, 190 mailių į pietus nuo sienos, jie pamatė nedidelį lėktuvą dykumoje. Netoli jo jie nusileido.

Prie jo gulėjo be marškinių, saulės nudrintas lavonas. Tai buvo Bill Falls. Netoli jo — dienoraštis, skirtas Charles'ui Schreiberiui. Dienoraštyje parašyta:

"9.18.55. Nusileidau 17:50, kadangi išbėgiau benzina. Dvi su puse valandos klaidžiojau. Apie pusantros valandos ieškojau nusileidimui vietos. Negalėjau net ūkio pastebėti. Buvau begrižtas į La Messa. Nereikia nė sakyti, nesugrižau. Besileidžiant lėktuvą atsitrenkė į medį. Aš nežinau kodėl taip atsitiko. Saulė švietė man į akis. Tūčiau gerai, bet staiga lėktuvą pasisuko ir trenkėsi. Čia ir dabar aš esu. Laikas — 1900.

"9.19.55. Visą dieną čia išėjau. Be vandens ir maisto aš galvojau bus geriausia ko mažiausiai judėti. Nuėjau prie pajūrio ir maudžiausi. Vanduo druskėtas. Bet tai gal geriau, negu nieko. Šiandien 1650 laiku aš mačiau lėktuvą. Negalėjau jo dėmesį atkreipti į save. Jis skrido kaip tik virš manęs. Vėliau aš vėl nuėjau į pajūrį atsigavinti. Grįžęs buvau per silpnas susieškoti pagalių ir pasikurti ugnį.

"9.19.55. Visą dieną čia išėjau. Be vandens aplinka švęsti savo gimtadienį.

"9.21.55. Vakar aš taip pat mačiau lėktuvą lygiai virš galvos. Pirmasis buvo dažytas geltonai ir juodai. Jis praskrido 14:20. Antrasis buvo beveik tuo pat laiku kaip ir užvakar, tik 10 minučių anksčiau — 1640. Jiems praskridus aš vėl nuėjau į pajūrį pasimaudyti. Mačiau laivą. Tačiau jie nematė manęs. Chuck'ai, aš apžiūrėjau medį, į kurį aš atimušiau. Matytum, jis puikiai nukirstas. Vėlniškai nukirstas. Bet aš apgailėstauju dėl visko, kas iki šiol įvyko.

"Chuck'ai, jeigu sudeginsiu lėktuvą, žinoki, tai bus mano paskutinė viltis. Iš viso, aš nežinau, kaip man reikės iš čia išsikrapštyti. Išivaizduok, Chuck'ai, jei kas ant manęs dabar piltų stiklą šalto gero vandens.

"Vos tik padėjau pieštuką, vienas lėktu-

vas praskrido. Tikrai. Po to aš nuėjau į pajūrį norėdamas nusizudyti — plaukti, iki išsėks jėgos. Kartą aš sakiau, aš niekad neturėsiu pakankamai valios nusizudyti. Bičiuli, tikrai reikia proto tatau padaryti.

"Tu niekad neatspėtum, kas mane sulauko nuo to — "bartenderis" Johnnie. Jis mane nuolatos pavaišindavo dideliu 7-Up stiklu. Man dabar tas nuolatos vaizduojasi. Jeigu kartais aš nesugrižčiau, pasakyki jam tai.

"9.22.55. Aš dar tebesu čia. Valgyti nenoriu. O, taip, aš noriu šalto gėrymo, kaip Cool-aid ar 7-Up. Taip.

"9.22.55. Pargabenki mane atgal, gyvą ar mirusį. Jei aš negalėčiau gyvas sugrižti ir būti šalia savo motinos, palaidoki mane greta mano tėvo. Jeigu būtų imanoma, man suruoški tokias pat laidotuves, kaip mano tėvui — toj pat vietoj, su tomis pačiomis giesmėmis. Mama, kai aš būsiu paguldytas šalia savo tėvo, įsigyki žemės sklypelį šalia mūsų.

"9.23.55. Labas rytas, laimingasai pone. Aš, tikriausiai, turiu dar vieną dieną laiko. Kad tu žinotum, Chuck'ai, tau ir Dick'ui patiktų ši vieta. Tylu. Suprantama, tik nereikia pakliūti tokion vėlnišką padėtin. Atsivežkite valgymų ir gėrymų. Aš negaliu net atvėsti, ne tik neturiu vandens. Gal tai ir atrodo bobiški skundai. Noriu tikėti, šiandien bus paskutinė diena...

"9.24.55. Dar viena diena, dar vienas atsigėrimas. Neturiu daug ką pasakyti, ne bent tai, kad aš esu čia, o norėčiau būti tenai. Aš EINU IŠ PROTO, tikrai. Nuolatos girdžiu lėktuvus. Jei būtum mano vietoj, apie ką daugiau galėtum kalbėti.

"9.25.55. Nieko naujo. Šiandien sekmdienis. Vakar nieko nemačiau ir negirdėjau. Jau 150 vaandų, kaip aš esu čia. Kad kas nors ras mano kūną — aišku, tik nežinau kada. Jau savaitė praėjo.

"9.26.55. Dar vienas lėktuvą praskrido ir skrenda. Tikėk manim, Chuck'ai, yra vėlniška padėtis, nesant niekam aplinkui, nieko neturint, nieko nelaukiant. Aš vyriškai apmokėčiau, jei kas man duotų vandens atsigerti, ar gerą lėkštę ledų.

"1600. 27.55. Lėktuvą vėl praskrido.

"9.27.55. Tebesu čia.

Silpna. Galva svaigsta.

Silpna.

Lėktuvą praskrido.

Nutolo.

Tebeskrenda.

Ach...

"9.28.55. Vis ten pat.

"9.29.55.

Clifford Shinn'as ir jo draugai apie nelaimę norėjo pranešti Meksikos vyriausybei. Purus smėlis neleido jiems pakilti. Baker'is ir Johnson'as išlipo. Shinn'as pakilo vienas ir vėl nusileido, norėdamas pasiimti savo draugus. Sprogo padanga. Jų lėktuvą tapo bevertis. Be vandens ir maisto, vyrai nusprendė eiti 60 mylių per smėlėtus ir kalnuotus, negyvenamus, saulės kepinamus plotus į San Felipe. Apie ją, tikriausia, nelaimingasis Bill Falls nežinojo.

Jie ėjo visą naktį. Ėjo ir visą kitą dieną. Pagaliau Shinn'as pasiekė San Felipe 24 valandomis anksčiau už savo leisgyviškai nuvargusius draugus. Jis buvo beveik saulės apakintas ir histeriškai nuvargęs. Tačiau savo rankose jis turėjo Bill Falls dienoraštį.

PETRAS ŠIRVOKAS

Nauja Juozo Švaisto knyga

230 psl. įdomiausių lietuviškų nuotykių.

Kaina \$2.00. Kreiptis į

NAUJIENAS, 1739 S. Halsted St
CHICAGO 8, ILLINOIS

3 — NAUJIENOS — CHICAGO 8, ILLINOIS
1955 M. LAPKRIČIO 12 D., ŠEŠTADIENIS

A. S. PUSKINAS

EUGENIJUS ONEGINAS

Eiliuotas romanas

Vertė STEPAS VAZBYS

Vinco Krėvės-Mickevičiaus
Šviesiam Prisisiminimui

(Tėsinys)

SEPTINTOJI DALIS

XI

Vargšelis Lenskis! Iš anapus Gal mato jis, kas daros žemėj. Vaizduojuos sielą jo neramią — Jausmai meiluzės tokie trapūs. O gal kur nors prie Letos dingęs, Jo žvilgsnis tuščias ir sustingęs, Bejausmiui niekas jau nerūpi, Jam viskas dingę, tarsi upėj. Užuomarštis taip supa mus, Vos keliam koją į kapus. Draugų ir priešų, ir meiluzių Nutilsta choras. Vien tik ūžia, Nespėjus kūnui dar ataušti, Įpėdinių pikti balsai, Kad nereikėtų kaulas graužti. Nors tai nepadoru visai.

XII

Nyku ir tuščia pasidarė Be Olgos Larinų namuose. Toli ulonas nusivarė (Jis vergas kario pareigose). Ir virto pulko ji dama. Kas laukia — laimė ar drama?.. Neveltui ašaros' paplūdo, Lydėdama ją motinėle. Tik Tanė rodė tvirtą būdą Toj kamšaty, lyg karuselėj, Kai krovė į karietą lobį — Mergautinį seselės kraitį Visi uždusę ir sukaitę. Tik bėlo veidas jos, kaip drobė.

XIII

Ilgai ji žvilgsniu juos lydėjo, Ak, sudrumstu, lyg kataraktos. Galop į kambarį įėjo, Mechaniškai pasukus raktą. Ir Olgos lovoje sukniubo, Ir glostė sielvarte jos rūbą. Nėra jos mylimos sesers, Jos juokas durų nepravers. Labiau ji vieniša dabar, Negali nieko sau patart. Ir vaikšto prislėgta po sodą, Tiesiog gyventi nusibodo. Ir plyšta, alpsta jos širdis, Net nepaguodžia ją naktis.

Lietuviai pas lenkus

(Atkelta iš 2-ro psl.)

nes tikriausiai abi kalbos bus oficialiai pripažintos lygiateisėmis. Vadinasi, prestižo ir moraliniu atžvilgiu jie niekieno nenustos, o materialiniu-ekonominiu — daug daug laimės.

Šitokioj plotmėje, mano nuomone, reikia vesti kovą dėl susigrąžinimo Vilniaus ir dėl pastovaus teisinio įsitvirtinimo jame. Deja, be vietos gyventojų mes turime rimtai skaitytis ir su lenkų pretenzijomis, kurioms sureguliuoti ir tenka ieškoti tarpiško kontakto. Jei mes čia išseivijoj darome visokių "planus", kaip bus tvarkomi išlaisvintos Lietuvos reikalai, jos viešasis gyvenimas, tai nelogiška būtų nieko praktiškai nedaryti lietuvių lenkų santykių sunormavimo reikalu. O pradėdant tuos santykius normuoti, neišvengiamai teks visu rimtumu svarstyti mūsų rytinių žemių, kurios yra jau, istorinių įvykių eigoje, grįžusios lietuvių valdyman, legalinę padėtį. Kartoju, kad tokie to sudėtingo, kaip pažymi ir Dr. G., klausimo svarstymai išseivijoj prie konkretaus jo išsprędimo neprives, tai beveik aišku, bet, tvirtinu, svarstyti yra būtina ir neabejotinai naudinga. Tikrai naudingiau, negu nieko nedarant.

Mano santykiai su savąja kalba

Studentų grūtės buvo įprasta Lietuvių Studentų Draugijos Petrapilyje vartoti ne tikrai "garbės билетams" į studentiškuosius vakarus koncertus plauti, bet ir įvairiausiems vidiniams tarpusavio uždaviniams spręsti ir net kylantiems savitarpio nesusipratimams, kartais gana rimto pobūdžio, aiškinti ir prireikus likviduoti. Tuo būdu pvz. teko man su studentu technologu Jurgiu Čiurliu nekartą aplankyti stud. techn. Julijū Graurogką gana savotišku reikalu. Mat, mūsų žiniomis, stud. J. Graurogkas, tada socialistas demokratas, buvo "susirgęs" (taip bent mums atrodė) neįprasta socialistui liga. Gyvendamas kambaryje su kitu lietuviu studentu, jis ūmai buvo pradėjęs pasakoti savo bendrąjam gyventojui apie savo svajonę atsiskirti nuo žmonių ir... stoti vienuolynan. Atrodė, kad jis esąs visai rimtai pasiryžęs savo svajai įkūnyti. O mes buvome įsitikinę, kad Lietuvai reikia ne atsiskyrėlių vienuolių, bet užgrūdintų lietuvių inteligentų, kovotojų su maskolijų priespauda, rimtų darbuotojų Lietuvos kultūros dirvoje, kurie visų pirma sudarytų gražias lietuviškas šeimas, ruošdami tuo būdu naują lietuvių intelektualų kultūrininkų kartą. Panašūs uždaviniai vienuolių neišsprendžiami. Tad ir buvo paskirtos mūsų studentų socialistų grūtės lankytis kurią laiką kas dieną pas J. Graurogką jo vienuoliškoms mintims išblaškyti ir įtikinti nestoti vienuolynan. Nežinau, ar šių tarpusavio pašnekėsių dėka, ar dėl kitų priežasčių, J. Graurogkas vėliau atsisakęs savo sumanymo. Nors jis ilgai virto rimtu mūsų kultūrininku, vienu geriausių mūsų universiteto technikos fakulteto profesorium — analizinės ir braižomosios geometrijos bei techninės mechanikos dėstytoju, o vokiečių okupacijos pradžioje 1940 m. buvo laikinosios mūsų vyriausybės Kaune paskirtas ir Vytauto Didžiojo U-to rektorium, bet vis dėlto ir dabar man atrodo, kad mes be reikalo jį prikalbinėjome nestoti vienuolynan. Mūsų argumentai buvo logiški, mums atrodė nesugriaujami... Tačiau niekas mums nesuteikė moralios teisės žmogui pastoti kelią, kuriuo eidamas jis tikėjosi pasiekti asmens laimę, kokią jis įsivaizdavo rasiąs vienuolyne. Mus pateisina tik anuometinė jaunystė ir būdingas jaunimui isikarščiavimas ir per skubus kilusių klausimų sprendimas.

Tam pačiam — t.y. mano ir J. Čiurlio — dvejetui buvo pavestos ir kitos, šį kartą labai nemalonios, pareigos — "sutvarkyti" draugijos narį studentą teisininką Juozą Vaitie-

kūną, būsimąjį Finansų Ministerijos nepriklausomojoje Lietuvoje juriskonsultą (teisinį patarėją). Mat, J. Vaitiekūnas, trokšdamas greit pralobti, pradėjo per banką lošti biržoje "on call", t.y. pirksdamas atitinkamų jo nužiūrėtų pramonės akcinių bendrovių akcijas, už kurias jisai bankui sumokėdavo tik 10% pirkimo dienos jų kurso vertės, tačiau buvo laikomas kiekvienos akcijos savininku. Akcijų kursui kylant, jis iš banko galėjo gauti visų "savo" akcijų kurso biržoje skirtumą; akcijų kursui krintant, jisai buvo įsipareigojęs šį skirtumą apmokėti iš savo kišenės — ne proporcingai 10% sumokėtos už kiekvieną akciją sumos, bet kaip įsigytų akcijų šimtaprocentinis savininkas. Lošimas "on call" esti labai pelningas, kai akcijų kursas (vertė) smarkiai kyla, bet šis lošimas yra nepaprastai rizikingas. Akcijų kursui kritus, jų savininkui tenka iš karto sumokėti bankui nuostolius, kurie skaičiuojami remiantis 100% akcijos vertės, kas lengvai gali neatsargų lošėją privesti prie bankorto.

J. Vaitiekūno laimei, jo perkamųjų akcijų kursas vis kildavo, ir jis uždirbo iš pradžios daug pinigų. Tai buvo jo asmens dalykas, ir į šį dalyką mes visai nebūtume buvę įsikišę, jei jis tuo ir būtų pasitenkinęs. Jo pinigai, jo ir moralinė ir medžiaginė atsakomybė už lošimą. Be to, Vaitiekūnas ir pats buvo turtingesnis už eilinį mūsų studentą; jis buvo pasidalijęs su broliu ūkininku paveldėtu iš tėvų ūkiu, ir savo dalį buvo perleidęs broliui, kuris jam už tai atsilygino tam tikra pinigų suma. Tad, ir perkamųjų jo akcijų kursui krintant, jisai ne taip lengvai būtų subankrotavęs. Tačiau, pats lošdamas, J. Vaitiekūnas pradėjo prikalbinėti mūsų naujokus, neprityrusius lietuvių studentus, kišti sunkiai uždirbamus (dažniausia pamokomis) pinigus į lošimą biržoje, nurodinėdamas jiems lengvas perspektyvas šiuo būdu praturtėti. To jau mums buvo per daug. Sukrutome. Pavojus lengvabūdiškai prarasti paskutinius pinigus buvo itin didelis. Panašiais atvejais jaunimas dažnai reaguoja tragiškai — nusižudo. Man ir J. Čiurliu buvo pavesta griebtis atitinkamų priemonių J. Vaitiekūnui atbaidyti ir priversti jį savųjų jaunųjų jėgų negundyti lengvu praturtėjimu.

Tad, gavę du neužtaisytus pistoletus, mudu su Čiurliu atvykome pas J. Vaitiekūną ir, grasindami ginklu, pareikalavome, kad jis liautųsi gundęs mūsų jaunus studentus. Mūsų pistoletai šį kartą tylėjo. Tačiau mes išpėjome, kad mūsų

šaunamieji ginklai prabilo, kai sužinosime, kad J. Vaitiekūnas vėl įkalbinėjo kokį nors mūsų studentą lošti biržoje. J. Vaitiekūnas suprato, kad čia nejuokaujama, ir susitvarkė, net ir pats liovėsi lošęs. Gal mūsų elgesys buvo ir per žiaurus, bet kitos išeities nebuvo numatę. Jaunimo teismas nelinkęs pusiaupriemonėmis kovoti su kriminaliniais nusikaltimais.

Be to, mes, visi lietuviai studentai, buvome skaudžiai paveikti neseniai prieš tai įvykusio liūdno fakto. Vienas jaunutis lietuvis, vos tik pusmetį studijavęs chemiją studentas technologas (Technologijos institute buvo du skyriai — mechanikos ir chemijos) vieną gražų rytą buvo rastas lovoje nusinuodijęs ciano rūgštimi, kurią jam nesunku buvo gauti instituto chemijos laboratorijoje. Savižudis paliko raštelį: "Neturiu daugiau jėgų kovoti su gyvenimu"... Pasirodė, kad vargšas ne tik ilgokai badavęs, bet ir neturėjęs net nei baltinių, nei apsiausto. Tokius studentus mūsų draugija sušeldavo pirmoje eilėje, bet apie vargingą mūsų jaunojo kolegą būklę ji niekieno nežinojo — vargšas ją slėpė nuo savo draugų, o blogai suprasta ambicija neleido jam kreiptis į mūsų draugiją paskolos. Šis nusižudymas sudarė mums stiprų akstiną griebtis griežtų priemonių, kad panašūs įvykiai mūsų tarpe nebesikartotų.

Viena svarbiausių lietuvių studento pareigų buvo slaptai kova su caro valdžia, mūsų tautos engėja. Šioj kovoje ne tik mūsų studentai, bet ir bendrai visa pažangioji Maskolijos aukštųjų mokyklų studentija jau seniai sudarė stiprų avangardą, kuris slaptose ir viešose kautynėse su galingu mirtinu priešu nekartą buvo skaudžiai nukentėjęs. Studentų nuolatinis bruzdėjimas prieš caro valdžią dažnai prasiverždavo maištingų suejū ar demonstracijų pavidale, retkarčiais ir pasikėsinimais prieš caro valdžios pavojingų aukštųjų pareigūnų gyvybes. Buvo nemaža aukų iš abiejų pusių, o pagautieji pasikėsintojai buvo paprastai kariai, yisai neatsižvelgus į jų jauną amžių. Tuo būdu buvo pakartas nepilnametis studentas (socialistas revoliucininkas) Kaliajevas, nužudęs Maskvos generolą gubernatorių did. kunigaikštį Sergijų, Aleksandro sūnų, caro Mikalojaus II dėdę. Neveltui studentai buvo laikomi maištininkais, carinės santvarkos Maskolijoje ir jos pavergtuose svetimuose kraštuose didžiausiais priešais. Prieita prie tokios padėties, kad rusų kariuomenės pusiau raštingi viršilos "literatūros" (!) pamokose naujokams kareiviams aiškino, kad rusų imperijos vidaus priešai ("vnutrennija vragi") yra: studentas ("skubent"), socialistas ("cicilist") ir žydas ("žid"). Beje, lietu-

vių kalboje įvardas "žydas" žymi tam tikros tautybės žmogų, "žydo" atitinkmuo rusų kalboje yra "jevrej", o terminas "žid" vartojamas plūstamojo įvardo prasme.

Savaime suprantama, kad mūsų draugijos nariai lietuviai studentai nepraleisdavo progos spontaniškai, kad ir niekieno neskatunami, dalyvauti bendrose studentų demonstracijose prieš caro valdžią. Demonstracijų "krikštą" esu gavęs 1904 metais rudenį, būdamas dar pirmojo kurso studentas, 18 metų naujokas. Demonstracijos diena, valanda ir vieta buvo pranešta mums anksčiau. Gyvenau tada viename kambary su broliu Vlaclovu, tad paskirtą sekmadienio dieną drauge nuėjom apie 11½ val. į svarbiausią Petrapilio gatvę — Nevos prospektą, kuriame 12 val. ties policijos tiltu turėjo prasidėti studentų demonstracija. Eėjau kupinas visokeriopų jausmų: buvo džiugu, smagu ir truputį nejauku. Diena pasitaikė šiltoka ir saulėta; o juk saulė tik retas ūkanoto Petrapilio dangaus svečias. Šaligatviai buvo pilnutėliai besidžiaugiančių saulėta diena praeivių, kurių tarpe galima buvo pastebėti nemažą studentiškujų kepurijų. Tarytum atsitiktinai, atsirasdavo vis daugiau ramiai besivaikščiojančių šaligatviais bei žioplūnėjančių studentų. Prie šių "zioplių" prisijungėme ir mudu su broliu. Juo arčiau 12 valandos, juo daugiau studentų lyg netyčia, nekaltai šnekučiuodami, slinko policijos tilto link. Lygiai 12 valandą pasigirdo tvirtovėje pačiam Petrapilyje įprastinis patrankos šūvis, kuriuo buvo pranešamas vidurdienio akimirksnis.

Ūmai viskas pasikeitė, tarsi giedrią dieną trenkė perkūnas. Studentų milžiniška banga išsiveržė iš šaligatvių į gatvės vidurį. Tūkstantinė studijuojančio jaunimo minia sustabdė visą gatvės judėjimą. Nustebę praeiviai klausė kiti kitą: "Kas čia atsitiko?" — "Studentai maištauja..." buvo atsakas. Išsigandę krautuvininkai galvotrukčiais šoko uždarinėti krautuves, o kiemsargiai — gretimųjų kiemų vartus. Būdingieji gatvėje policininkai nesavais balsais pradėjo rėkti: "Skirstykitės, skirstykitės!" Bet niekas mūsų ir manyte nemanė paklusti. Minios priekyje suplėvėsavo stebuklingai, lyg iš požemio išdygusios, vėliavos su gražiai ant jų išsiuvinėtais revoliuciniais šūkiiais. Netvarkinga studentų minia vienu akies mirksniu išsirikiavo į darniai žygiuojančių vienas greta kito uniformuotų jaunuolių eiles. Keli tūkstantiniai šviežių, jaunų balsų užgiedojo mūsų mylimąją revoliucinę giesmę — marseletę. Skaidriame ore suskambėjo įkvėpanti narsą ir kovos ryžtą darni šios giesmės melodija. Tik suskubome baigti marseletę ir žygiuodami išsirikiavę pradėti naują revoliucinę giesmę, kaip staiga išvydome prie-

ša. Kai kurių kiemų vartai ūmai atsidarė, ir pro juos išjojo gatvėn ginkluotų kardais raitųjų policininkų būriai, o iš tolo pasirodė ginkluoti karabinais ir nagaikomais (rimbais) keli kazokų eskadronai.

Ir kazokai, ir policininkai puolė beginklius studentus, čaižydami juos rimbais ir mušdami kardais. Tačiau raitieji policininkai tik pynė kardais, it kirviais, bet nekapojo kardų ašmenimis (matyt, taip jiems iš anksto buvo įsakyta). Įvyko didžiausia maišatis. Pirmieji nukentėjo vėliavnešiai, kuriuos policininkai plakdami stengėsi suimti ir ištraukti iš jų rankų vėliavas. Netrukus gatvė ištuštėjo — studentai puolė į šaligatvius, mėgindami ir tenai išsirikiuoti ir tęsti pradėtą giesmę. Bet priešas, čaižydamas ir plakdamas, puolė mus ir šaligatviuose. Viskas susimaišė. Pašaliniai praeiviai ir nugalėti demonstrantai nokabrazda ieškojo išsigelbėjimo nuo priešų smūgių krautuose ir kiemuose. Bet ir krautuvių durys ir gretimų kiemų vartai pasirodė uždaryti. Tad sprukome, kaip kas sugebėjo, į gretimas, dar laisvas nuo priešų, gatves ir skersgatvius. O kazokai ir policininkai vis plakė ir plakė studentus rimbais ir kardais. Man pasisekė laimingai pasprukti vingiais tarp arklių kiton gatvės pusėn ir patekti be jokio gumbo ant galvos į krautuvių centrinę, vadinamą Gostinnyj Dvor. Iš ten šokau į tos centrinės nepasiekiamą raiteliams dengtą galeriją ir pagaliau atsidūriau gretimajam gatvėje, kur nebebuvo nei kazokų, nei policininkų. Brolis Vaclovas išgyveno didesnę pavojų: mat, atsidūręs šaligatvyje, jis paslydo ir išsitiesė ant šaligatvio po užsimojusio jį pliekti kardu policininko žirgo kanopomis. Bet policininko arklio, pasirodo, būta gerai aptramdyto gyvulio. Žirgas padarė darnų šuolį į priekį, it prityrusi balerina, ir prašoko, brolio net nepalietęs. Brolis pašoko ir spruko į artimiausią skersgatvį.

Pasibaigus demonstracijai, gumbuoti ir negumbuoti išvaikytos demonstracijos dalyviai, lietuviai ir lenkai studentai, susirinko lenkų valgykloje — išpūdziais pasidalyti ir pietų pavalgyti. Dienos didvyriu buvo visų laikomas mūsų studentas Juozas Vaitiekūnas, kuris valgykloje pasirodė išmargintas kruvinomis dėmėmis ant veido ir rankų. Prisipažinusi, truputį jam pavydėjau "garbingųjų" žaizdų. Bet netrukus jo žaizdos prarado visą savo garbingumą, kai paaiškėjo jų prasta kilmė. Būtent, pasirodė, kad bėgdamas nuo policininkų, Vaitiekūnas išsigelbėjo, šokęs į artimiausią krautuve... pro prekylangį, kurio storą stiklą jis pramušė savo kūnu ir išsitiesė ant krautuvių grindų. Šuolio metu aštūrūs pramušto stiklo kraštai ir šukės sukruvino Vaitiekūno rankas ir kaktą... Štai tau, bo-

Naujieji leidiniai

"UŽUOLANKOS" Nr. 6

Dailės, literatūros ir kultūros mėnesinio žurnalo, leidžiamo Nemuno knygų leidyklos ir redaguojamo A. Vilainio-Šidlausko, šiomis dienomis pasirodė šeštas (spalio mėn.) numeris. Numery randame Henriko Nagio straipsnį apie jaunąją lietuvių dailininkų kartą tremtyje, iliustruotą dail. Vytauto Igno darbais, humoristo Albino Valentino feljetoną "Paskutinis atviras žodis", J. Rinkevičiaus "Sunkiųjų laikų atsiminimų" tęsinį, dar keletą straipsnių apie mūsų žymiuosius šio meto veikėjus, istoriją ir kitką. Labai platus kronikos ir aktualijų skyrius, gausiai iliustruotas aprašomųjų įvykių ir asmenų paveikslais. Nr. 6 kainuoja \$0.50. Gaunamas ir Naujienų administracijoje.

* * *

VARGDIENIAI, vienas iš geriausių garsiojo prancūzų rašytojo Victor Hugo veikalų, neseniai pasirodė knygų rinkoje antruoju leidimu. Kol kas išėjo tik I tomas. Vertė P. Povilaitis. Išleido Nemunas. 390 puslapių. Kaina \$3.50. Gaunamas ir Naujienose.

ba, ir devintinė! Prasta tikrovė išsklaidė ir mano pavydą. Tačiau demonstracijos metu gauti gumbai buvo laikomi ypatingoj pagarboj!

Vėlesnės demonstracijos, kuriose man teko dalyvauti pirmosios revoliucijos 1905-1906 metais, nesibaigdavo taip palyginti neskausmingai, kaip čia aprašytoji, nes revoliucijos metu studentai demonstruodavo ne vieni, bet drauge su sukilusių prieš caro valdžią darbininkų miniomis. Sukilėlius demonstrantus, kurių tarpe buvo ir ginkluotų šaunamaisiais ginklais, pistoletais, sutikdavo dažniausiai maskolių kariuomenės pėstininkų daliniai, neretai be jokio įspėjimo šaudydami į demonstrantų minias. Malšindama maištininkus, maskolių kariuomenė akiai vykdė pagarsėjusio revoliucijos metu Petrapilio karo apygardos kariuomenės vado generolo majoro Trepovo išlipdytą ant daugelio gatvių namų sienų įsakymą: šovinių nesigailėti! Tačiau ir nesigailėjo... Ir aukų — sužeistųjų ir užmuštųjų — buvo nemaža sukilėlių pusėje. Neveltui viename iš gausių tada pasirodžiusių satyrinių žurnalų, antrašte "Puliemiot" (Kulkosvaidis), buvo išspausdintas visas caro paskelbto manifesto, žadančio laisvus rinkimus ir tautos atstovybę (valstybė dūmą — parlamentą), tekstas su šiuo manifestą paklojusia kruvina raudona ranka. Apačioje figūravo prierašas: "Prie šio manifesto pridėjo ranką Jo Didybės palydos (svitos) generolas majoras Trepovas!"

(B. d.)
Viktoras Biržiška

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 12, 1955

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Rakandų yra visur, bet naujausio stiliaus baldus, be sugadinimų, brokų — rasite pas mus. Kainos be užprašymo ir išmokėjimai be finansų kompanijų.

KIEKVIENAS PIRKĖJAS ŠI MĖNESI GAUNA 14 DALIŲ IMPORTUOTĄ KAVOS SERVIZĄ DOVANAI

- Pečiai \$89.00
- Skalb. mašinos \$89.00
- Šaldytuvai 1956 metų
tikrai \$159.00
- TV - RCA
- DUMONT,
- ADMIRAL,
- ZENITH,
- SYLVANIA
- NUO \$129.00

Išmokėjimai iki 2 metų. Visos prekės 1956 metų modelio.
SEKMADIENIAIS NESKAITOME TAKSŲ.
Gazo šildymo pečiai: Moore, Siegler ir kiti.

FURNITURE CENTER, INC.

3224 So. Halsted Street Victory 2-4226
VEDEJAS JUSTAS LIEPONIS
Atidaryta pirm., ketv. 9-9:30, kitomis dienomis 9-6. Sekmad. 10-5 val.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Angliški 100% vilnos audiniai vyriškiems ir moteriškiems drabužiams, paltams ir kt. Įvairiausios rūšies maistas. Vaistai.
Visi sovietų valdžios muitai užmokami čia. Siuntinių gavėjams nereikia nieko primokėti.
T. KUCZEWSKI & CO.
4036 SO. RICHMOND STREET Tel.: Frontier 6-6399
CHICAGO 32, ILLINOIS
Ofisas atdaras: Nuo pirmadienio iki šeštadienio, nuo 9 val. ryto iki 8 val. vakaro.

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.
"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.
222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas Central 6-5268
Generaliai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

TĖVYNĖS MYLĖTOJŲ INDEĖLIS

BŪSIMŲ TMD 60 METŲ SUKAKTUVIŲ PROGA

Kam turi būti paskirta Dr. Vandos Sruogienės rašomi Lietuvos istorija. — Ar bus padėtas vainikas ant kapo ar žiedas įpintas į tolimesnę veiklą. — Kada pradėjo veikti Tėvynės mylėtojų draugija. — Jos pirmieji žygiai. — Jos žymesnieji veikėjai. — Jos nevystantieji žiedai. — Ką žada ateitis.

I

Daug kas laukia Dr. Vandos Daugirdaitės-Sruogienės rašomos Lietuvos istorijos. Istorikė Dr. Vanda Sruogienė drįsta ir sugeba praeitin žvelgti atviromis akimis ir mūsų istorijos įvykius atpasakoti bešališkai. Suprantama, čia, Amerikoje, sunku toks darbas atlikti, bet Dr. V. Sruogienė to darbo ėmėsi, tad galima manyti, kad ji turi pakankamai ir visokeriopos medžiagos pasirinkusi kitur, kur tie šaltiniai buvo prieinami.

Tėvynės Mylėtojų Draugijos kuopa Chicagoy tikrai stvėrėsi kilnaus darbo Dr. V. Sruogienės sumanymą paremdama. Tai bus dar vienas gražus, vertingas žiedas, įpintas į Tėvynės Mylėtojų Draugijos veikimą. Kai pasidairai po buvusius tos draugijos artus kultūros dirvonus ir palygini, kas buvo veikta, ir kas dabar daroma, tai kyla toks klaikus, neįtikojamas klausimas, ar Dr. Vandos Sruogienės Lietuvos istorija bus vainiku ant Tėvynės Mylėtojų Draugijos kapo, ar nauju žiedu, įpintu į jos tolimesnį veikimą?

II

Kadangi kitais metais sueis 60 metų nuo Tėvynės Mylėtojų Draugijos įsikūrimo dienos, tai bus pravartu pakalbėti ir apie jos praeity atliktus darbus.

1896 m. aušrininkas poetas Petras Arminas (1853-1885) kreipėsi į savo vienlaikį Amerikos lietuvių spaudos bendradarbį Tamošių Astramską (1853-1921), prašydamas atsiųsti lietuvių spaudos iš Amerikos Lietuvos jaunimui.

1896 m. Jungtinėse Amerikos Valstybėse lietuvių išeivija jau leido šiuos laikraščius: Vienybę Lietuvininkų, Juozo Paukščio redaguojamą; Saulę, D. Boškausko tvarkomą; Garsą Amerikos Lietuvių, Dr. Stupnickio ir kun. Matulaičio redaguojamą; Lietuvą, A. Olševskio vedamą; Naują Gadynę, Jono Šliūpo redaguojamą, Tėvynę, kun. J. Žiliaus-Žilinsko rėdomą; Rytą, kun. J. Žebrio tvarkomą; Karda, V. Karaliaus vedamą, ir Pensilvanijos Darbininką, Kunmono rėdomą. Be to, Amerikoje jau buvo išleista įvairiais pavadinimais arti šimto knygų, tarp jų ir tokios rimtos kaip "Dievaitis", "Būdas Senovės lietuvių" Daukanto, Lietuviškos dainos, Lietuvos istorija, Simano Daukanto parašyta, "Kražių skerdynės ir jos pasekmės", Apie žemę ir kitus svietus ir kitos. Vadinas, Amerikos lietuviai jau tada turėjo kuo pasirodyti ir Lietuvos žmonėms, trokštantiesiems šviesos, ką duoti. O Lietuvoje tada buvo "tamsu ir

juoda"; rusų carų anoji Lietuva buvo be savos spaudos palikta.

T. Astramskui tada šovė mintis kreiptis į Amerikos lietuvių visuomenę, kad parinktų aukų lietuvių spaudos siuntimui į Lietuvą. Jis tuo reikalu parašė straipsnį "Selpkime tėvynainius" ir įdėjo jį tų metų "V. Lietuvininkų" Nr. 25. Už surinktus pinigus knygos buvo siunčiamos Lietuvon slaptai veikiančiai draugijai "Sietynas".

III

Šį T. Astramsko sumanymą daug kas parėmė, o ano meto SLA sekretorius Jurgis Kazakevičius viešai per spaudą pakišo mintį įkurti "Tėvynės Mylėtojų Draugiją". Sumanymas virto kūnu. T. Astramskas iš Minersville, Pa., atsiliepė, kad čia veikianti labdaringa draugija stoji naujosios kuriamos draugijos nariu; I. Girečius iš Union City, Conn., pritarė ir pažadėjo paramą.

Naujai besikuriančios d-jos pirmais nariais įsirašo: J. Malinauskas iš Mahanoy City, Pa., Kazakevičius iš Hazleton, Pa.; K. Pėža iš Worcester, Mass.; I. Girečius, J. Bekeraitis, D. Švintaitis, J. Prūselaitis, P. Antanaitis iš Union City, Conn.; P. Mikolainis iš Thorp, Wis., ir kiti iš įvairių vietų. Įvykusiame suvažiavime pirma centro valdyba išrenkama iš šių asmenų: J. Kazakevičius — pirmininkas, V. Meškinis — išdininkas, P. Mikolainis — sekretorius, T. Astramskas ir M. Alyta nariais.

Tėvynės Mylėtojų Draugija buvo inkorporuota 1908 m. Jos tikslu pasirinkta platinimas švietimo ir spaudos lietuvių tarpe, leidimas knygų, ruošimas paskaitų, rengimas įvairių pobūvių ir minėjimų. D-jos nariai pasižadėjo nemokamai siųsti d-jos išleistas knygas Lietuvon, Amerikoje ligoninėms, bibliotekoms ir kitur. Be to, d-jos nariams išleidžiamosios knygos siunčiamos nemokamai, o nario mokestis buvo nustatytas 50 centų per metus.

Bet nereikia manyti, kad naujai įkurtos d-jos kilniems tikslams, jos numatytiems gražiems darbams visi Am. lietuviai pritarė. Ne! Tėvynės Mylėtojų Draugijai vos pradėjus veikti, jau ji "Garso Amerikos lietuvių" laikraščio buvo puolama. Girdi, kuriems galams skaldomos lietuvių pajėgos, jų vienybė. Tada dar Susivienijime Lietuvių Amerikoje tilpo visi lietuviai... nes SLA vadovybė dar buvo klusni R. katalikų parapinio gyvenimo šalininkams. O čia buvo tuoj įžiū-

rėta, kad Tėvynės Mylėtojų Draugija vargu tokia bus. Buvo įžiūrėta, kad ji yra pasiryžusi eiti savais nepriklausomais keliais. Taigi užvirė ginčai, kovos, kurie privėdė prie to, kad Amerikos lietuvių visuomeninis gyvenimas galutinai skilo į nepriklausomą nuo R. katalikų parapijų ir į tų parapijų šalininkus. Toms kovoms aprimus, d-ja pradėjo veikti. Jos rėmėjų ir narių skaičius augo. SLA taip pat išsinėrė iš R. katalikų parapinio gyvenimo rėmų.

IV

1897 m. Tėvynės Mylėtojų Draugija išleido lenkų kalba parašytą A. Asnyko 5 aktų tragediją "Keistutis", V. Kapsuko versta lietuvių kalbon. Kitais metais jau pasirodė su F. Schillerio "Orleano Mergele", V. Kapsuko versta. Abidvi knygtės buvo Tilžėje spausdintos ir ūmiausiu laiku išparduotos. Vėliau jau kasmet išleisdavo po vieną antrą knygą, ir 1909 m. d-jos veikimas vainikuojamas tokiu puošniu darbu kaip Vinco Kudirkos Raš-

ta, kuriuos spaudai paruošė J. Gabrys. Tai buvo vienas didžiųjų indėlių į lietuvių tautos lobyną.

Nepriklausomoje Lietuvoje Vinco Kudirkos raštai, Tėvynės Mylėtojų Draugijos išleisti, puošė visų mokyklų knygynus. Beveik ir visos kitos d-jos išleistos knygos surado sau vietą Lietuvos mokyklų knygynuose. O TMD išleistų knygų tarpe buvo tokių vertingų kaip Lenkai ir Lietuviai nuo 1223 m. iki 1430 m., Grovo Kyburgo kelionė Lietuvon 1397 m., Baudžiava Lietuvoje, Geologija, Kaip sutaisytas žmogaus kūnas, Strazdo raštai, Dvasios gyvenimo mechanika, Kultūros istorijos 3 tomai, Technikos stebuklai ir t.t. Lietuvos nepriklausomybės metais visos Tėvynės Mylėtojų Draugijos išleistos knygos buvo tikra puošmena mokyklų jaunuomenei.

Bet nereikia manyti, kad Tėvynės Mylėtojų Draugijos gyvenimas buvo toks sklandus, gražus, tylus ir ramus, kaip vertingos jos išleistos knygos.

(Tęsinsys 7-me pusl.)

Mes mokame

3 1/2%

MIDLAND

Savings and Loan Association

PER 40 METŲ VISŲ LIETUVIŠKŲ KOLONIJŲ SAUGIAUSIA IR PELNINGIAUSIA TAUPYMO BENDROVĖ

4038 Archer Avenue Tel. LA3-6719

AUGUST SALDUKAS Prezidentas

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ INSULIACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas įrengti savo namą žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SOUTH HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITWINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Voice of Music

at

SOLTIS

V-M 1285 has 2 speakers, luxury furniture style.

SOLTIS

HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 West 51st Street HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

Ne! Draugija pergyveno ne vienus audringus metus ir ne kartą atrodė, kad jos pasirinkta žygiuoti į kapus.

1905 m. Lietuvos sukilimo sukurių pagauta lietuvių išeivija nerimo. Ne visus vienojai veikė tas sukilimas. Kiti nuo jo svaigo ir nesugebėjo žvelgti blaiviau, šalčiau ateitin. Kai kas kėsėsi d-jos veikimą įtraukti į politinį darbą, net ją visai likviduojant, nes, girdi, politika apimanti ir kultūrinį darbą. Taip tūli puolė draugiją iš kairės. Tada Tėvynės Mylėtojų Draugijos veikimas pradėjo nykti, narių skaičius mažėti, kai kurios kuopos gyvavo tik savo pavadinimu, bet ne veikimu. 1907 m. jau buvo galima skaityti draugiją mirus. Bet štai Mikas Paltanavičius (1875 m. Mozūriškiuose, Butkų vls. gimęs) "Amerikos Lietuvis" leidėjas ir redaktorius, stvėrėsi draugiją atgaivinti. Jis sušaukė kuopų atstovų suvažiavimą. Suvažiaviman atvyko tik kelių kuopų atstovai. Spaudoj jau virė kova, kam atiduoti draugijos turtą. Buvo pėršama jis perleisti laikraščiui "Kovai". Kaip dažnai esti: veiksmas iššaukia priešveiksmį. Ir čia atsirado žmonių, kurie draugijos reikalus pradėjo ginti, ir tų ginčų ir kovų sukury Tėvynės Mylėtojų Draugija lėg iš numirusių ėmė keltis ir 1908 m. pradėjo naujai veikti. Tais sunkiais didelių kovų metais Tėvynės Mylėtojų Draugija pasirodė tik su J. Baltrušaičio parašyta 44 puslapių knygele "Revoliucija". O jau 1909 m. išėina Vinco Kudirkos 6 tomų raštai, gražiai kultūringai Tilžėje išleisti.

V

Deja, tenka pastebėti, kad po šio didelio darbo Tėvynės Mylėtojų Draugijos veikimas, jei ir nesmunka, tai ir nedidėja. Jau ne kasmet pajėgiama pasirodyti su naujais leidiniais, nors kas leidžiama, tai leidžiama vertingo. D-jos veikimas gal kiek pasistūmėjo pirmyn tarp 1912-1917 m., o paskui jis sustojo vietoj ir 1932 m. lyg pradeda smilksti. Smilksta jis ir dabar. Kai kur TMD kuopos gyvuoja tik savo pavadinimu, o jei kur jos dar rodo šiokių tokių gyvybės žymių, tai neturi tarpusavio ryšių.

Štai toks gražus, vertingas sumanymas kaip išleidimas Dr. Vandos Sruogienės rašomos Lietuvos istorijos yra tik Chicago TMD vienos kuopos pastangomis varomas. O reikėtų įsipareigoti ir į tą darbą įsitraukti taip pat kitoms TMD kopoms, kurios nėra galutinai susilikvidavusios, kurių nariai dar neišmirė ir neišlakstė.

Dr. V. Sruogienės Lietuvos istorija galėtų kaip tik būti, tuo paskatinančiu akstinu draugijai vėl pradėti stropiau veikti.

Kitais metais juk nebus galima tylomis apeiti Tėvynės Mylėtojų Draugijos 60 metų su-

kakties. Argi nebūtų skaudu, jei Dr. Vandos Daugirdaitės-Sruogienės parašytoji Lietuvos istorija faptų anuo vainiku ant Tėvynės Mylėtojų Draugijos kapo. Nors ir gražus, vertingas ir gal nevystantis vainikas, bet vainikas padėtas ant kapo, o ne vaikusis nevystantis žiedas, įpintas į draugijos nuveiktų ir veikiamų darbų vainiką, kuris bus lygus Vinco Kudirkos išleistiems raštams.

Pagalvokime ir pagalvoje susirūpinkime!

Kas čia rašyta, tai rašyta tik tam, kad būtų galima prisiminti, o ne sužymėti visus Tėvynės Mylėtojų Draugijos nuveiktus darbus.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS.

JUCUS SISTERS RESTAURANT

NAUJAI DABAR ATIDARYTAS

Galima gauti rūgščių kopūstų ir kitų skanių lietuviškų valgių. Atidarytas per visą naktį. 29 METAI TOJE PAČIOJE VIETOJE.

1608 W. 47th St. Tel. LA 3-9670

Kad Jūsų pinigai atneštų daugiau pelno ir kad kiekvienu atveju jie būtų saugiai apdrausti — padėkite juos pas mus. Tai paprasčiausias ir saugiausias dalykas! APTARNAUJA JUS NUO 1922 METŲ.

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASS'N.

1447 SO. 49th COURT, CICERO, ILLINOIS

Telefonai: TOWNHALL 3-8131—8132 Juozas Gribauskas, vedėjas

Now at

SOLTIS HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

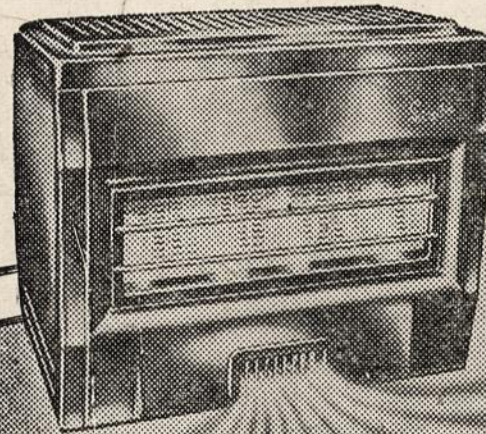
4 SIEGLER USES HEAT THAT'S TIMES HOTTER OVER YOUR FLOORS!

Siegler is not a space heater that wastes heat up the chimney and on the ceiling forcing you to live in 1 or 2 rooms—

Siegler is not a central heating plant with expensive installations—

Siegler is a revolutionary method of WARM FLOOR HEATING

... puts heat in every room WITHOUT COSTLY, DIRT COLLECTING PIPES & REGISTERS!

APPROVED BY AGA

Tropical Floor Heat

GETS TO THE BOTTOM OF THE COLD FLOOR PROBLEM

Siegler
PATENTED AUTOMATIC
GAS HEATERS

**MONEY BACK
GUARANTEE**

make the 'MATCH-TEST'! It proves how Siegler pays for itself again and again with the fuel it saves!

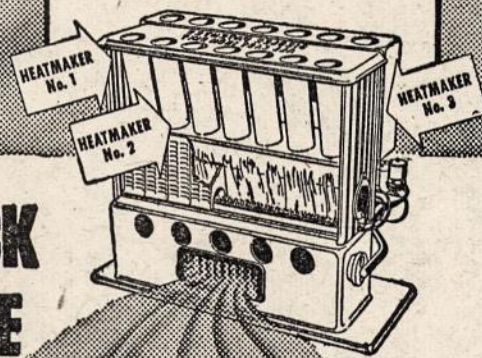
WARM COZY FLOORS
IN EVERY ROOM!

Siegler
THREE-IN-ONE
HEATMAKER

Siegler captures the Top-of-the-Flame heat, doesn't waste it up the flue as ordinary heaters do. This extra, patented inner heater is built right into the heart of the hottest fire. It captures the 4 Times Hotter heat from the burner flame — pours it over your floors. Cuts gas bill tremendously

HEATS LIKE MAGIC
even with the gas turned OFF

SOLTIS

HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

2647 WEST 51st STREET

HEMLOCK 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Pailgėjo žmogaus amžius

Kaip geriausiai sunaudoti savo dienas šiame pasaulyje, visuomet buvo daug skirtingų nuomonių, tačiau visų tų nuomonių pagrindu visada stovėjo vienas aiškus tikslas: gyventi kiek galima ilgiau. Per šimtmečius dėtos pastangos prailginti žmogaus amžių nebuvo be vaisių. Pavyzdžiui, jeigu vidutinis pilietis Amerikoje 1900 metais galėjo tikėtis sulaukti 48 metų amžiaus, tai šiandien jo amžiaus vidurkis pakilo net iki 69,8 metų. Taigi šiandien Amerikoje gimusio vaiko perspektyvos yra žymiai šviesesnės, negu jos bet kada buvo. Tai patvirtina Metropolitan Life Insurance statistika.

Vario amžiuje, kaip mokslininkų nustatoma iš iškastų kaulų liekanų, žmogaus amžiaus vidurkis tebuvo tik 18 metų. Dar ir Romos žydėjimo laikais — tik 22 m. Tamsiaisiais viduramžiais amžiaus vidurkis padidėjo iki 35 metų ir šioj pozicijoje išsilaikė iki maždaug 19 šimtmečio vidurio.

Šiandieninis žmogaus amžiaus vidurkio padidėjimas pastebimas ne tik Amerikoje, bet ir kituose kraštuose. Norvegijos, Švedijos, Danijos, Belgijos, Olandijos ir Anglijos gyventojų amžius mažai tere atsilikęs nuo amerikiečių. Kitos gi Vakarų Europos valstybės glaudžiai seka viršminėtąsias. Apie žmonių amžiaus vidurkį Rusijoje jokių naujų žinių nėra. Žinoma tik tiek, kad ten žmogus savo likimu mažiausiai yra tikras.

Iš kraštų, kuriuose vedama amžiaus vidurkio statistika yra prieinama, žemiausiai stovi Indija su 32 metų vidurkiu. (Charakteringa yra tai, kad Indijoje, priešingai daugeliui aukštesnės civilizacijos kraštų, moterys paprastai gyvena trumpiau, negu vyrai). Kiti žemesnio žmogaus amžiaus vidurkio kraštai yra: Egiptas — 35 m., Meksika — 39, Puerto Rico — 46 m.

Kadangi žmogaus amžiaus vidurkio lentelės sudaromos imant pagrindu mirusių žmonių amžių, didžiausia vidurkio padidėjimo priežastimi reikia laikyti kūdikių ir vaikų mirtingumo sumažėjimą. Tokios lentelės buvo pradėtos sudarinėti Anglijoje 17 šimtmečio vidury. Jų pradininku laikomas anglų astronomas Halley.

Kad ir išgyvenęs 69,8 metus, žmogus dar neturi nusiminti ir laikyti save mirusiu. Tokio amžiaus pasiekęs, jis drąsiai gali tikėtis pagyventi dar 10 ar 12 metų. Sulaukęs 75 metų, žmogus paprastai gyvena dar 8 m., o sulaukęs 80, — dar 6 metus. Tai, žinoma, nesitęsia iki begalybės. Mokslininkai abejoja, kad kas nors būtų išgyvenęs 150 metų, arba kad medicina būtų kieno nors gyvenimą pratęsusi iki 100 metų. — at.

Dr. Juzė ir Dr. Kęstutis
AGLINSKAI
GYDYTOJA-JAS IR CHIRURGĖ-GAS
2300 WEST 51st STREET
VALANDOS:
Pirm., antr. 10-12, 2-4 ir 6-9 popiet.
Ketvirtad., penktad. 2-4 ir 6-9 popiet.
Šeštadieniai 10-2 val. popiet.
Tel. Ofiso: PROspect 6-1795
Rezid.: GROvehill 6-5603

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS PRITAIKO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: aksdien nuo 10 ligi 12 val. iš ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vakaro.
Šeštadieniai nuo 10 ligi 1 val.
Trec. uždaryta. Kitu laiku susitarus.
Ofiso telef.: PROspect 8-3229
Rezid. telef.: WALbrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717
DR. S. BIEZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas diena po pietu 1-3; vak. 7-8 tikrai antradieniai ir penktadieniai.
Treciad. ir sekmad. ofisas uždarytas.
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

DR. PETER BRAZIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
CHICAGO, ILL.
Telefonai:
Ofisas: HEMlock 4-5849
Rezidencija: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo 1-4 ir 7-9, Antrad. nuo 1-5, Treciad. ir Šeštadienį tikrai susitarus.

Ofiso telef.: VIRginia 7-0036
Rezidencijos: BEverly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro.
Šeštadieniai nuo 2 iki 4 po pietu.
Treciadienį pagal sutartį.

Rezid. tel.: STEwart 3-4511
Ofiso telef.: YARds 7-1166
DR. J. GUDAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
756 WEST 35th STREET
Kampas Halsted ir 35-tos gatvės
Valandos: 1-4 p. p. ir 6:30-8:30 val. kasdien. Treciadieniais uždaryta.
Šeštadieniai nuo 1 iki 4 po pietu

Tel. ofiso: VI 7-0600; rez.: RE 7-6867
DR. BR. GAIZIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4055 ARCHER AVENUE
(Kampas Archer ir California Ave.)
VAL.: 2-4 po pietu ir 6-8 vakare, šeštadieniai 2-7 p.p., išskyrus sekmd.

Telef. ofiso ir rezid. WALbrook 5-3388
DR. S. GĖŠTAUTAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2624 West 71st Street
(Kampas 71 & Talman Ave.)
Priėmimo valandos: Kasdien nuo 7 iki 9 vak. Sekmdieniais tik susitarus.

Rezid. telef.: INteroccean 8-8732
Ofiso telef.: INteroccean 8-7654
DR. K. GUDAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Chirurgija ir moterys ligos
10756 SO. MICHIGAN AVE.
Val.: Kasdien 9-12 val. ryto, 1-4 val. p. p. ir 6-8 val. vak., išskyrus treciad. Šeštad. 10-3. Kitu laiku—susitarus.

DR. A. JENKINS
PHYSICIAN AND SURGEON
(Lietuvis Gydytojas)
2500 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 2-4 po pietu ir 7:30-9 vakaro.
Treciad. ir šeštad. uždaryta.
Ofiso telefonai: PROspect 6-3838
Rezid. telefonai: REpublic 7-9199

GROvehill 6-1595
Dr. Aldona A. Juska
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ IR PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą, išskyrus treciadienius ir šeštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Tel.: ofiso GR 6-4322, rez. HI 5-2626
DR. JOSEPH W. KADZEWICK
(LIETUVIS)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Priėmimo valandos tikrai susitarus: nuo 1 iki 3 val. po pietu ir nuo 7 iki 9 val. vakaro, išskyrus treciadienius. Šeštadieniai nuo 1 iki 3 val. po pietu.
MANOR MEDICAL ARTS BUILDING
6400 SO. KEDZIE AVE.

Telef.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Ave., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro. Šeštadieniai 12-4 val.
Butas: 1526 So. 49th Ave., Cicero, Ill.

Dr. N. Kriauceliunaitė
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Specialistė Moterų Ligy ir Akušerijos
Val.: 11-2 ir 7-9 vak., šeštad. 1-4 p. p.
Kitu laiku pagal susitarimą
Adresas: 2750 W. 71st St.
(Kampas 71st ir California)
Tel.: Ofiso ir rezidencijos RE 7-4146

Ofiso telefonai: LAFayette 3-3210
Jei neatsiliepią šaukite KEDzie 3-2868
Dr. Emily V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 SO ARCHER AVENUE
Val. kasdien po pietu nuo 12-2:30
Daily afternoons
Vakarais: pirmad., antrad., ketvirtad. ir šeštad. Treciadieniais tik susitarus

Dr. A. Valis - Labokas
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. Moterų Ligos
3267 SO. HALSTED STREET
Telefonai: DANube 6-1125
Valandos: 1-4 ir 6-8 vakaro.
Šeštadieniai 1-4 val. po pietu.

Dr. Julia Monstavičius
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Moterys ir vaikų ligos
10748 So. Michigan Avenue
Tel.: PU 5-6766—Rez. tel.: EN 4-4979
Darbo valandos: nuo 6 iki 9 val. po pietu kasdien, išskyrus treciadienius
Šeštadieniai nuo 1 iki 4 val po pietu.

Telefonai: Ofiso GROvehill 6-5396
Rezidencijos: PROspect 6-4737
DR. A. MACIŪNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. chirurginės ligos
2423 WEST 63rd STREET
Priėmimo valandos: 2-4 ir 6-8.
Šeštadienį 2-4 val. po pietu.
Treciad. ir sekmdieniais uždaryta

DR. CONSTANCE O'BRITIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2408 WEST 63rd STREET
Tel.: HEMlock 4-5524
Hours by appointment only.

Dr. Juozas PAUKŠTYS
DANTŲ GYDYTOJAS
4253 ARCHER AVENUE
(įėjimas iš Whipple St.)
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 p. p. 7-9 p. m. Šeštadieniai 10-12.
Treciadieniais uždaryta.
Tel.: LA 3-4949 — namų CE 3-7786

DR. STRIKOL
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4645 SO. ASHLAND AVENUE
Ofiso valandos: nuo 2-4 ir 6-8.
Ser., Subat. ir Nedel. tik susitarus.
Ofiso telefonai: YARds 7-4787
Namų telef.: PROspect 6-1930
Jei neatsiliepią viršutiniai telefonai, šaukite Midway 3-0001

Telef. ofiso: CLIFFside 4-2896
Rezid.: LAFayette 3-1172
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampas 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietu.
Šešt. 2-6 val. popiet, išskyrus šeštad.

Telefonai: ofiso CLIFFside 4-0253
Rezidencijos: GROvehill 6-8876
DR. A. Z. ŠAULYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4645 S. ASHLAND AVE. (kamb. 211)
Pirm., Antr., Ketv. ir Penktad. 6:30-8:30 val. vak. Šeštadienį 2-4 v. p. p.

DR. VYT. TAURAS-TUPČIAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos.
Ofisas ir rezidencija: 2410 W. 51st St
(antras namas nuo Western Ave.)
Tel.: PROspect 8-1223 arba WE 6-5577
Ofiso val.: pirmad. 8-10 val. vakaro, antrad., trec. ir penkt. 6-9 v. v. ir šeštad. 2-4 val. po pietu.

DR. V. P. TUMASONIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
CHIRURGINES LIGOS
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
6255 SO. WESTERN AVENUE
Rezid. telef.: PROspect 6-8484
Val.: 2-4 po pietu ir 7-9 vak.

DR. J. VAITAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 SO. 49th COURT, CICERO
Kasdien 10-12 ryto ir 5-8 val. vak. Šeštadieniai 10-2.
Ofiso ir buto telef.: OLYmpic 2-1381

Tel.: ofiso ir rez. PROspect 6-9400
Dr. Ona Vaškevičius
(VAŠKEVIČIŪTĖ)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 SO. KEDZIE AVENUE
Val.: kasdien nuo 1-3 popiet ir nuo 6-8 val. vakaro; šeštad. 1-4 popiet, treciadienį ir kitu laiku tik susitarus.

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 12, 1955

Tel.: ofiso VI 2-1581; rez.: VI 2-0742
DR. V. VILEIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampas Halsted ir 31-os gatvių)
Priėmimo valandos: 2-4 ir 6-8 val.
Šeštadieniai 2-4 val. po pietu.
Sekmdieniais uždaryta.

DR. BRUNO J. ZUBRICK'AS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6400 SO. KEDZIE AVE.
Valandos: 2-4 po pietu ir 7-9 vak., treciad. ir sekmad. pagal susitarimą.
Telefonai: HEMlock 4-7899
Namų tel.: HILLtop 5-2557

P. ŠILEIKIS, O. P.
ORTHOPEDAS-PROTEZISTAS
Aparatai-Proteza, Med. Baudžai. Speciali pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniai 9-1.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
1911 W. 59th St., Chicago 36, Illinois
Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI
Dr. Ant. Rudokas, O. D.
Iškrima akis, pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
Telefonai: YARds 7-7381
Prima: Vakarais nuo 6 ir 9 val. Šeštad. nuo 10 ryto iki 4 po pietu.
Trec. ir sekmad. pagal susitarimą.
4455 S. CALIFORNIA AVE., Chicago

DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas
Tel.: YARds 7-1829
Pritaiko Akinius Kreivas Akis Ištaiso.
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8.
Treciad. nuo 10-12; penktadienį 10-2.
Šeštadieniai 10-2 val. po pietu.

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI
Dr. Kazimieras MICHEL
Optometristas - Orthoptistas
Gydo nusilpusias ir nervuotas akis. Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius. Išgydo kreivas akis be operacijos. Įveda netikrą — artificialę akį pagal sveiką. Praktikuoja per 39 metus.
Kalba lietuviškai.
4654 SO. ASHLAND AVENUE
Telefonai: YARds 7-6616
Nuo 9:30 val. ryto iki 8 val. vakaro.
Geras patarnavimas.

DR. S. VAITUSH, Opt.
Palengvins akių įtempimą, kuris esti priežastimi galvos skaudėjimo, svajimo arba aptemimo, nervuotumo, skaudėjimo, akių karščio. Atitaisau trumparegystę ir toliaregystę. Prirengiu teisingai akinius. Visuose atsitikimuose egzaminavimai daromi su elektra, parodančia mažiausias klaidas. Speciali atyda kreipiamą į mokyklos vaikus.
VALANDOS:
Nuo 10:30 ryto iki 7:00 vakaro. Šeštadieniai iki 4 val. vakaro. Treciadienį ir sekmdienį uždaryta.
4712 S. ASHLAND AVE.
YARds 7-1373

SOPHIE BARCUS
★
RADIJO VALANDA
Iš Stoties W. G. E. S.
1390 kilocycles
Kasdien: Pirmadienį iki Penktadienio nuo 8:45 iki 9:30 ryte. Šeštadieniai nuo 8:30 iki 9:30 ryto.
Ir kas pirmadienį nuo 7:00 iki 8:00 valandos vakaro.
Sekmdienį 8:30 — 9:30 val. ryto iš stoties WOPA, 1490 kilocycles.
Tel.: HEMlock 4-2413
7121 SO. ROCKWELL ST.
Chicago 29, Illinois

Sokolų svetainėj įvyks rudeninis Lapkričio 13 dieną NAUJIENU KONCERTAS

Vinetū kvadrato

Nepriklausomybės laikais mūsų jaunimas skaitė su dideliu užsidegimu išverstus lietuvių kalbą trečiaeilio vokiečių rašytojo Karl May raštus iš Amerikos indėnų gyvenimo ir žygių: Vinetū, Sidabro ežero turtai ir kitus. Tuos raštus galima buvo užtikti berniukų lovose po pagalvėmis. Kartais, užmėslami pamokas ir atsisakydami nuo miego, jie skaitė tas knygas po keletą kartų, nes juose buvo daug įdomių nuotykių, aprašoma didvyriškumas, pagalba nukriaustiesiems, kelionės ir smulkūs karo žygiai. Svarbiausias herojus — jaunas indėnas Vinetū.

Hitleriui nusižudžius, jo nedidelė bibliotekoje, be kitų pigių ir prastų novelių, buvo rasta ir Karlo Mayaus raštų rinkinys. Hitlerio artimieji pasakojo, kad tie Mayaus raštai buvo jo mėgiamiausia lektūra. Manoma, kad iš čia jis sėmėsi nemažai paramos savo skelbiamai ideologijai. Mat, be Vinetū ten buvo aprašomi dar vieno herojaus Shatterhando žygiai. Shatterhandas — vokiečių kilmės ir galingas vokiečių. Jo vardas pats už save kalba. Shatterhand — triuškinanti ranka. Tai buvo lyg ir antžmogis. Jam nebuvo lygaus prieš ir partnerio kitų įkeliavusių į Ameriką tautų tarpe. Nebent anglų kilmės žmonės kiek panašesni į tikrus vyrus, su kuriais galima buvo pakovoti ir parungtyniauti. Gi kitų, kaip ispanai, prancūzai, italai, atrodė kokie tai išsigimėliai, menka medžiaga ir silpnos aukos Shatterhandui. Tokių gudrybių pasisėmęs iš Karl Mayaus raštų, Hitleris ir gyvenime panašiai elgėsi.

Keistas dalykas, reicho vokiečių Karl May rašė apie Amerikos indėnų gyvenimą, papročius ir žygius visai indėnų nematęs ir Amerikoje nebuves. Apie indėnus rašydamas, jis neblogo kopijavo Amerikos rašytoją Cooper, kai ką pats sugalvodamas. Kai Karl May jau kiek pagarsėjo, tai tada tik jis aplankė JAV. Bet tada mažai bebuvo likę indėnų, ir jokių karo žygių jau nebebuvo.

Mūsų dabartinis priaugantis jaunimas, reikia manyti, Karlo Mayaus raštų neskaito. Pilnos lentynos ir spintelės užverstos visokiais komikais ir kaubojiskomis knygutėmis. Tose knygelėse tikrai nėra nieko pamokinančio, moksliško, didvyriško ir auklėjančio. Vien kumštis ir pistoletas.

Sunkoka pripratinti mūsų priaugantį jaunimą prie lietuviškų knygų. O tokių knygų yra įdomesnių ir naudingesnių, negu Vinetū, visokie komikai ir kaubojai.

Prieš porą metų "Tremties" leidyklos Vokietijoje buvo išleista mūsų rašytojo R. Spalio apysaka "Gatvės berniuko nuotykių". Aprašomos vieno Kauno priemiesčio neturtingų berniukų gyvenimas. Jie buvo

susijungę į mažą gaują ir nariai vadinosi Pamidoras, Arklys, Pūpa, Kanopa ir Knopas. Berniukai gyveno savo gyvenimu daugiau gatvėje. Nevengdavo ir smulkių vagysčių. Vėliau prie jų prisijungė ir padori mergaitė Nijolė. Vienas iš berniukų, Pamidoru pravardžiuojamas, patenka rimto studento, skautų draugininko globon ir išvažiuoja su skautais 2 savaitėms į skautų vasaros stovyklą. Pamidoras, dabar Jonas Vaitas, taisosi, keičiasi į gerą pusę ir teigiamai veikia savo gaujos narius.

Knygoje daug visokių nuotykių iš gatvės ir skautų gyvenimo. Skautai ir berniukai išaiškina didelę vagystę, suranda ir grąžina pavogtus daiktus. Vėliau perauklėti gatvės berniukai ir Nijolė priimami į skautus ir sudaro atskirą skiltį.

Prieš metus "Tremties" leidykla išleido to paties autoriaus apysaką "Ant ribos". Tai yra lyg "Gatvės berniuko nuotykių" tęsė. Čia susiduriama su gimnazijos vyresniųjų klasių mokiniais, daugiau aštuntokais. Atvaizduota mokinių išryškėjanti tautinė pasaulėžiūra — Lietuva pirmoje eilėje, mokinių ir mokytojų santykiai, jaunuoliška meilė, pavydas, nusivylimas, sportas. Daug įvairių nuotykių, apytikrių ir sunkiai įsivaizduojamų. Kai kurie tipai vykusiai apibrėžti: Petras Ruseckas, Račkauskas. Petro sesuo Jūratė, lyg gyva septintokė. Graži, kiek išdykusi, bet nuoširdi. Kivirčijasi su savo broliu Petru, bet vienas kitam atsidavę ir bėdoje padeda. Jūratė kai kada suerzinta, verkia ir jai atrodo, kad ji myli iš karto keletą jaunuolių: "nieką tamsiausių" Antaną, kad jis dažnai neateina į pasimatymus; Sereiką, kad jis toks žiaurus ir drąsus; Basiūną, kad jis į karo mokyklą žada sėti, bus uniformotas karininkas ir graži bus su juo per miestą pereiti. Tačiau živilė ir Sereika paimti ne iš gyvenimo, dirbtini, sunkiau įsivaizduojami.

Knygoje supažindinama su pašalinių komunistų agitatorių, iškrypėlio Jurkūno ir sveltintautės Rufos Šoškinos, pragaištingu darbu. Jie veikia jaunų amatininkų tarpe. Palankesnėms aplinkybėms susidėjus, agitatoriams pasiseka kai kuriuos pagauti į savo tinklą. Jonas Vaitas-Pamidoras pasiduoda Rufos viliojimams bei agitacijai ir atleidžiamas iš gana geros darbovietės. Vieną naktį jis abiturientų yra pastebėtas Vytauto parke prie iškelto raudono skuduro.

R. Spalio mokslą einantis jaunimas bręsta ir vystosi laisvai lietuviškoje patriotiškoje dvasioje, be jokių dvasios ir kitų vadų ir vadukų, norinčių viską paglemžti, viską aprėpti ir visus į vieną būcį organizuoti suvaryti.

Apysakoj daug nuotykių ir rimtesnių įvykių. Kalba lengva, sakiniai aiškūs, dialogai

9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 12, 1955

trumpi. Abi knygos įdomios skaityti ir suaugusiems. Iš jaunimo kiekvienas turėtų tas knygas laikyti ant stalo ir lengvoje prieinamoje formoje pasisemti žinių apie Lietuvos jau-

nimą, apie mūsų gražiąją praeitį, apie mūsų tolimą tėvynę. Šios apysakos gali pilnai paduoti ir Vinetū ir komikus su kaubojais.

J. Cg.

Now at SOLTIS

EASY TERMS

• Constructed with finest material and workmanship usually found only in Customline ranges—the small price will astound you.

Simply, but beautifully designed to add to the charm of your kitchen. Has oven heat control, automatic top burner lighting, extra large 17½" wide "EVEN-ACTION" oven, drawer type broiler, and takes only 36" of floor space.

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 West 51st St.

HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS.

Congratulations and Best Wishes to the Lithuanian People on This Glorious Occasion.

ART LEVY
NORTHWEST BUICK

3801 West Lawrence
(On Lawrence Ave. over 33 years)

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

Persiuntimai į Lietuvą

ATDARA NUO PIRMADIENIO IKI PENKTADIENIO

9:00 ryto iki 4:30 po pietų.

Siuntiniai priimami TIKTAI SUSITARUS.
Pirm atvykstant telefonuokit dėl susitarimo.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 SOUTH STATE STREET, CHICAGO 4
Telefonas: WAbash 2-9354

Kalno šešėliai

Neseniai Kanadoje pasirodė knyga anglų kalba *Mountain Shadows*, kuri didžiosios Kanados spaudos buvo gana plačiai ir palankiai paminėta. Lietuviams ši knyga ypač įdomi, nes, viena, ją parašė lietuvių kilmės autorė; antra, joje aprašomas lietuvių šeimos ir jos 17 metų dukters, gimusios Kanadoje, gyvenimas viename Albertos, Kanados vakarinės provincijos, angliakasių miestelyje.

Pati Magdalena Eggleston, šios knygos autorė, gimė Bankhead, Albertoje, 1907 m. lietuvių šeimoje. Jos tėvas jaunas būdamas pabėgo iš Lietuvos, nenorėdamas eiti į rusų kariuomenę. Iš pradžių įsikūręs Bankhead, jis vėliau persikėlė į Bellevue, taip pat Albertoje, kur Magdalena ir praleido savo jaunystės dienas. Ji lankė Bellevue High School, vėliau Calgary Normal School, kurią baigė 1928 m. Tais pat metais ji ištekėjo už Eggleston, savo buvusio anglų kalbos mokytojo. Netrukus jie persikėlė į Toronto, paškui į Ottawą, kur jos vyras yra žurnalistikos skyriaus direktorius Carleton College.

Magdalena pradėjo rašyti būdama 14 metų. Ji yra parašiusi du radijo vaidinimus ir nemažai poezijos kūrinį, kuriame buvo atspausdinti įvairiuose Kanados žurnaluose. *Mountain Shadows* jos pirma apysaka, bet ji jau turi pabaigusią antrą ir šiuo metu renka medžiagą trečiaj.

Mountain Shadows aprašomas gyvenimas angliakasių miestelyje Coaltown, kuriame yra 35 tautų mišinys. Petras Mileris ir jo žmona Marcelė yra lietuviai emigrantai, bet jų 17 metų duktė Maggy jau gimusi Kanadoje. Vyresnioji emigrantų karta — įvairūs ateiviai iš Europos — laikosi savo tautinių grupių ir kalbos, bet jų vaikai jau kalba angliškai ir nebejaučia tautinių skirtumų — jie jau kanadiečiai. Anglai į visus kitus ateivius žiūri iš aukšto ir skaito juos svetimšaliais (foreigners), bet ir jų naujoji karta linkusi susilieti su kitų emigrantų vaikais.

Pačioje knygoje daugiausia aprašomi 17 metų Maggy pergyvenimai poros savaičių laikotarpyje, kada ji žengia per subrendimo slenkstį, bet joje taip pat paliečiama jos šeimos tragedija, kur jos tėvas yra 20 metų vyresnis už motiną, kurią jis išsirašė iš Lietuvos. Taip pat paliečiami įvairių jos draugų, kitų tautų emigrantų dukterų, reikalai, kurie visi vyksta kalno — kasyklos šešėlyje.

Knyga mirga lietuviškais vardais ir posakiais, kurių kai kurie, deja, neteisingai užrašyti; joje užsimenama apie didingą Lietuvos praeitį, gražias lietuvių dainas, paduodama Birutės ir Kęstučio legendą — matyt, kad autorė savo kilmės kraštui turi nemažai sentimentų, įdiegto jos emigrantų tėvų. Knyga, parašyta apie lietu-

Adv. J. R. Verbalis indorsuotas SLA išdininko vietai

Adv. J. R. Verbalis

WILKES-BARRE, PA. — Susivienijimo 1-ma ir 7-ta Apskritis, savo metiniuose suvažiavimuose, vienbalsiai indorsavo SLA legalų patarėją Joną R. Verbalį SLA išdininko vietai. Motyvuojama tuo: Kadangi SLA pinigai ir sekuracijos yra sudėti Pensilvanijos bankuose, tat ir išdininkas turėtų būti iš Pensilvanijos. Priegtam, išdininkui esant arčiau centro, bus sutaupta daug pinigų kelionės išlaidoms.

Tat SLA 1-ma ir 7-ta Apskritis prašo visų kuopų šiuose rinkimuose nominuoti ir išrinkti adv. Joną R. Verbalį Susivienijimo Išdininku.

—Verbalio Nominacijų Komitetas. (Skelb.)

vius emigrantus ne svetimo, bet tų pačių emigrantų dukters, dvelkia šiluma ir supratimu. Ji rekomenduotina perskaityti visiems lietuviams geresniam pažinimui ir supratimui jaunosios kartos, išaugusios išeivijoje.

(Mountain Shadows, by Magdalena Eggleston. William Heinemann Ltd.: London. British Book Service (Canada) Ltd.: Toronto (1068 Broadview Ave.). 256 pg., \$2.75). J. J.

Anglų Kalbos Pamokos

K. KALNĖNAS
6402 So. Fairfield Ave., Chicago 29
(3-čias aukštas, durys po kairei, arti 63-čios gatvės ir California Ave.)
Duoda tremtinys prieš karą baigęs Čikagos universitetą.
1 dol. 25 ct. val. — privačios.
VERTIMAI - ANKETOS - LAIŠKAI

Aleksas Brinas

GENERAL CONTRACTOR

- Naujų namų statyba
- Namų remontavimas
- Vidaus įrengimai
- Garažų statyba

20 metų patyrimas
Greitas ir sąžiningas darbas

4339 S. Hermitage Ave.

FR 6-3922 LA 3-9719

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 12, 1955

AUTO TAISYMAS IR GASOLINO STOTIS

Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. MOBILGAS benzinas, Firestone padangos, baterijos ir automobiliams dalys.

1934 W. 59th Street Tel.: GROVEHILL 6-9136
M. ČESAS, patyręs automobilių specialistas

BIZNIO IR FINANSŲ PATARĖJAS

Pirkdamas ar parduodamas prekybos įstaigą, organizuodamas ar padidindamas įmonę ar kokį biznį, pasitark su

WILLIAM J. DRAKE -DRAGŪNAS

85-03 Wareham Place,

JAMAICA, N. Y.

Tel. Jamaica 6-7272

Lietuviški Atvirukai

Švenčių, sukakčių, vardinių, gimtadienių ir kitoms progoms labai tinka naujai išleisti lietuviški atvirukai, Amerikos lietuvaitei dailininkės Ellen Putris nupiešti.

Atvirukai penkių spalvų, su puikia lietuvaite tautiniais rūbais, su tulpių, aguonų, kviečių, rugiagėlių puošmenomis, su tautiniais ornamentais.

Turi ir kalėdinių atvirukų.

10 atvirukų su vokais

kainuoja \$1-00

Užsakymus su pinigais siųskite:

ELLEN PUTRIS

1808 So. 49th Ave.

CICERO 50, ILL.

MISS ELLEN PUTRIS atviruko pavyzdys.

UNION APPLIANCES

101 So. Clinton Street DEARBORN 2-4838

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

is now proudly showing

THE NEW HOOVER
Constellation

with exclusive
double-stretch hose

It cleans twice the area of any other cleaner—without moving!
Complete with new Hoover Strato-Tools...

EASY TERMS

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 12, 1955

Get the Gas Heater
backed by
\$38,342,000
of heater experience

Tropical Floor Heat
the sensationally better
Sieglor
PATENTED AUTOMATIC
GAS HEATER

as different from
ordinary heaters as
TV is from Radio!

JOS. F. BUDRIK, Inc.
3241 So. Halsted Street
Tel.: CALumet 5-7237

Budriko Radio Valanda iš WHFC
stoties — 1450 kilocycles — ketvirta
dieniais nuo 6-tos iki 7-tos val. vakaro

Imonė atdara pirmadieniais ir ketvir-
tadieniais nuo 9 iki 9:30 val. vakaro
Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vakaro.
Sekmad. nuo 10 iki 5 val. vak.

R A M U N Ė S

Švieži Ramunės
žiedai, pusė tvaro
\$1.25; ramunių ar-
batą visada gerai
gert. Liepos žiedai,
pusė sv. \$1.25; lie-
pos žiedai yra vartojami dėl iš-
šaukimo prakaito, puslės ligų,
šalčio ir inkstų ligų. Puplaiškio
lapai, pusė sv. \$1.25; kartusis
puplaiškis gerai nuo kepenų ligų,
škarbuto, geltligės, reumatizmo
ir kirminų. Trejanka, 75 cenai:
trejanka nuo viršinių vidurių
piktybių. Prisiusk \$4.00, tai gau-
si viską kas čia yra pasakyta.

ALEXANDER'S CO.
414 BROADWAY
So. Boston 27, Mass.

PIGIAI IR SAUGIAI
**PERKRAUSTAU
BALDUS**
VIETOJE IR IŠ TOLIAU
K. EIDUKONIS

Turju naują didelį sunkvežimį,
specialius įrankius ir apdraudes
6930 So. Talman, Chicago 29, Ill.
Tel. GRovehill 6-7096

**SAUGUS
BALDU
PERKRAUSTYMAS**

iš arti ir toli
NAUJAS 1955 M. SPECIALUS
DIDELIS SUNKVEŽIMIS.
Pigus, sąžiningas patarnavimas
Saukite:

R. SERENAS
4546 SO. WOOD STREET
Chicago 9, Ill. Tel.: VI 7-2972

Lapkričio 13 dieną
NAUJIENŲ
KONCERTAS

Apie naujus filmus

The Phoenix City Story

Šis naujas, Allied Artists iš-
leistas pasaulin, filmas įdomus
savo tikrove, vykusia ištiesą
šimtmetį ir užsibaigusia 1954
m. vasarą.

Phoenix City yra miestas
Alabamos valstijoje, JAV, turis
apie 25,000 gyventojų. Ten me-
tų metais, kartu kartomis, ve-
ikė gemblių sindikatas, kuris
buvo toks galingas, kad net
vietos policija klusniai šoko
pagal jų mosikavimus. Jie žu-
dydavo nepaklusniusius, įtar-
tiniems neleisdavo balsuoti sa-
vivaldos žmones renkant, per-
sekiojo dvasiškius, mušė nepa-
klusniusius. Paleistuvystė,
prievertavimai, plačiausia ko-
rupcija žydėte žydėjo.

Ten gemblių siutimas bu-
vo stipriai palaužtas pernai
vasarą, nužudžius vyriausiąjį
valstijos teisėją, drįsusį išeiti
prieš gangsterius. Tada, paga-
liau, įsikūso Washington'as.
Bet ar ilgai bus pakęčiama
padėtis — niekas nežino, ka-
dangi ten žmonės yra įpratę
prie tokios nenormalios padė-
ties...

Reikėjo daug drąsos ir dar-
bo "The Phoenix City Story"
paruošti. Prie to galima ir nuo
savęs pridėti, kad panašių prie-
vertavimų, gembliavimų JA-
V-se yra daug ir šiandien įvai-
riuose miestuose, įvairiose val-
stijose, įvairiose organizacijo-
se, imjose ir kitur. Tik apie
tai stačiai bijomasi per garšiai
kalbėti...

Iš vienos pusės, į filmą žvel-
giant reikia sveikinti drąsų pa-
simojimą; jis padės pažinti
Ameriką ir iš blogosios pusės.
Tačiau filmas pasitarnaus ir
propagandai. "The Phoenix
City Story" komunistiniuose
kraštuose rodys, spėju, ku-
o plačiausiai. Ir jokių komenta-
rų nereikės. Slykštesnės "re-
prezentacijos" JAV-bės negali
turėti.

Filme daug sunkiai patiki-
mo žiaurumo, neteisėbių. Yra
labai vykusiai pagautų scenų,
momentų. Žiūrint tenka ner-
vintis. Nors šis judomas pa-
veikslas be didelių artistų var-
dų, bet palieka įpūdį.

Žibintas

Padėkime artimiesiems Lietuvoje

Plačiai pagarsėjusi Amerikos
žemynė Patria Gift Parcel Co.
pavedė lietuviškai valyklai Pub-
lic Cleaner atidaryti naują siun-
tinių užsakymų skyrių į Lietuvą
ir kitus SSSR užimtus kraštus.

Primame žodžiu ir raštu pil-
nai apmokėtus medžiagų, avaly-
nės, maisto ir vaistų užsakymus
ir garantuojame 100%. Dirbama
kasdien valyklos darbo valan-
domis.

PATRIA GIFT PARCEL CO.
3741 West 26th Street
Chicago 23, Ill.
CRawford 7-2126

(Skelb.)

11 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, NOVEMBER 12, 1955

JUOZAS GRABAU

LICENSED
REAL ESTATE BROKER

Patyręs nekilnojamo turto pirkimo pardavimo tarpininkas.
Namų pirkimo ar pardavimo atveju patartina kreiptis į savo
tautietį. Būsime patenkinti sąžininga ir rūpestinga paslauga.

227 Bedford Avenue Brooklyn 11, N. Y.
STagg 2-7524

Žieminis išpardavimas

DRABUŽIŲ, BALTINIŲ, PATALYNĖS,
RANKŠLUOSČIŲ

PIGIAU KAIP KITUR
LIETUVIŠKOJE KRAUTUVĖJE

Joseph's Dry Goods Store
3218 So. Halsted Street

DIDELIS PASIRINKIMAS VYRAMS,
MOTERIMS IR VAIKAMS: marškinių,
kojinių, nosinių, darbo kelnų; sukne-
lių, skarelių, baltinių; antklodžių, pa-
klodžių, užvalkalų ir kitko.

MOVING APDRAUSTAS PERKRAUSTYMAS MOVING
IS TOLI IR ARTI
Nauji dideli trokai - Naujaisi kraustymo irankiai
Ilgu metu patyrimas - Pigus ir sąžiningas patarnavimas
JUOZAS NAUJOKAITIS
2022 W. 69 St. Chicago 36, Ill. Tel. WAlbrook 5-9209

DOVANŲ SIUNTINIAI Į VISUS KRAŠTUS IR LIETUVĄ

Siunčiami ekspresu ir apdraustai valgomi produktai, nauji
ir vilkėti drabužiai, medžiagos, avalynė ir vaistai. Pigios
kainos. Visi muitai apmokami čia. Paštu prisiusti užsakymai
pildomi skubiai. Vaistus siunčia ir oro paštu.
Reikalaukite kainoraščių.

SYLVAN TRADING CO., INC.
200 Second Ave., New York 3, N. Y. Tel.: GRamercy 7-5681
Atidaryta kasdien nuo 9 ryto iki 6 v. vak. Šeštad. nuo 9 ryto iki 4 p. p.

BUICK'AS

LIETUVIŠKAS

AUTOMOBILIS

PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN, - TURĖSI RYTOJ!

TAIGI PRADĖK TAUPYTI ŠIOJE LIETUVIŠKOJE ISTAIGOJE.
Kiekvieno taupytojo indėliai yra apdrausti iki \$10,000.00.

BRIGHTON SAVINGS and LOAN ASS'N.

4071 Archer Ave. Tel.: LAFayette 3-8248
(į vakarus nuo California Avenue)

CHARLES ZEKAS, Secretary

OFISO VALANDOS:

Pirmad., Antradien., Penktadien., ir Šeštadienį 9:00 ryte iki 4:30 val. po pietų
Trečiadienį 9:00 ryte iki 12 val. dieną. Ketvirtadienį 9:30 ryte iki 8:00 val. vak.

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

Lenkai leidžia A. Mickevičiaus raštus

Ryšium su poeto Adomo Mickevičiaus 100 metų mirties minėjimu lenkų ambasada New Yorke paskelbė konkursą JAV menininkams iliustruoti 25 Mickevičiaus poemas, kurių tarpe, be 18 Krymo sonetų, yra ir "Broliai Budriai" bei "Tvardausko žmona" (satyrinė poema). Premiją \$4,000 sumoje skiria Mickevičiaus šimtmečiui paminėti Varšuvos specialus komitetas. Būsią išleista keletas tomų Mickevičiaus raštų.

New Yorke lenkų atstovybė išsiuntinėjo dailininkams nurodymus, kaip poemas iliustruoti ir pridėjo poemų bei baladžių vertimus anglų kalba. Iliustracijos turi būti baigtos š. m. gruodžio mėn. 31 d.

Adomas Mickevičius gimė 1798 m. Kalėdų išvakarėse Naugarduke, Lietuvoje. Eidamas 17-tus metus, Mickevičius įstojo į Vilniaus universitetą. Pasižymėjo literatūriniais gabumais. Iš Vilniaus nuvyko į Kauną. Kaune rimtai pradėjo rašyti balades ir poemas. "Gražina" parašė 1823 m. "Konradą Valerodą" rusų valdžia palaikė "maištą keliančiu" veikalu. Kai Mickevičius nuvyko į Maskvą, tai ten susipažino su garsiuoju rusų poetu Aleksandru Puškinu.

Mickevičiaus "Gražinai" lenkų literatūros kritikai darė priekaištų, nurodydami, kad šis jo veikalas turįs kaimietiško barbarizmo ir lenkų bajorijai svetimas dalykas. Tačiau "Gražina", kaip ir kiti Mickevičiaus veikalai bei eilėraščiai, liaudies buvo mielai skaitomi.

Mickevičiui pagaliau teko bėg-

Labai, labai svarbu

Vienintelė vieta, kurioje galite pirkti, seną nauju pakeisti arba sutaisyti:

1. Rašomas-siuvamas mašinas,
2. Foto-radio aparatus, su kuriais girdima net Vilnius ir Roma.
3. Laikrodžius Omega ir kitų kompanijų.
4. Gramafonus, fonografus, rekorderius.
5. Plunksnakočius su auksinėmis plunksnomis.

Kaina nuo \$5.00. Garantija 10-25 metams.

Visko negalima išvardinti, ką bepirktumėt kreipkitės: J. KARVELIS, 3322 So. Halsted Street, Chicago, Ill. Yards 7-0677. (Sk.)

Anglų kalbos pamokos

Dieną ir vakare
AMERIKOS LIETUVIŲ
MOKYKLOJE
816 West 33rd Place
CHICAGO 8, ILL.

CHICAGOS ŠVARIASIAS IR
MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

12 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, NOVEMBER 12, 1955

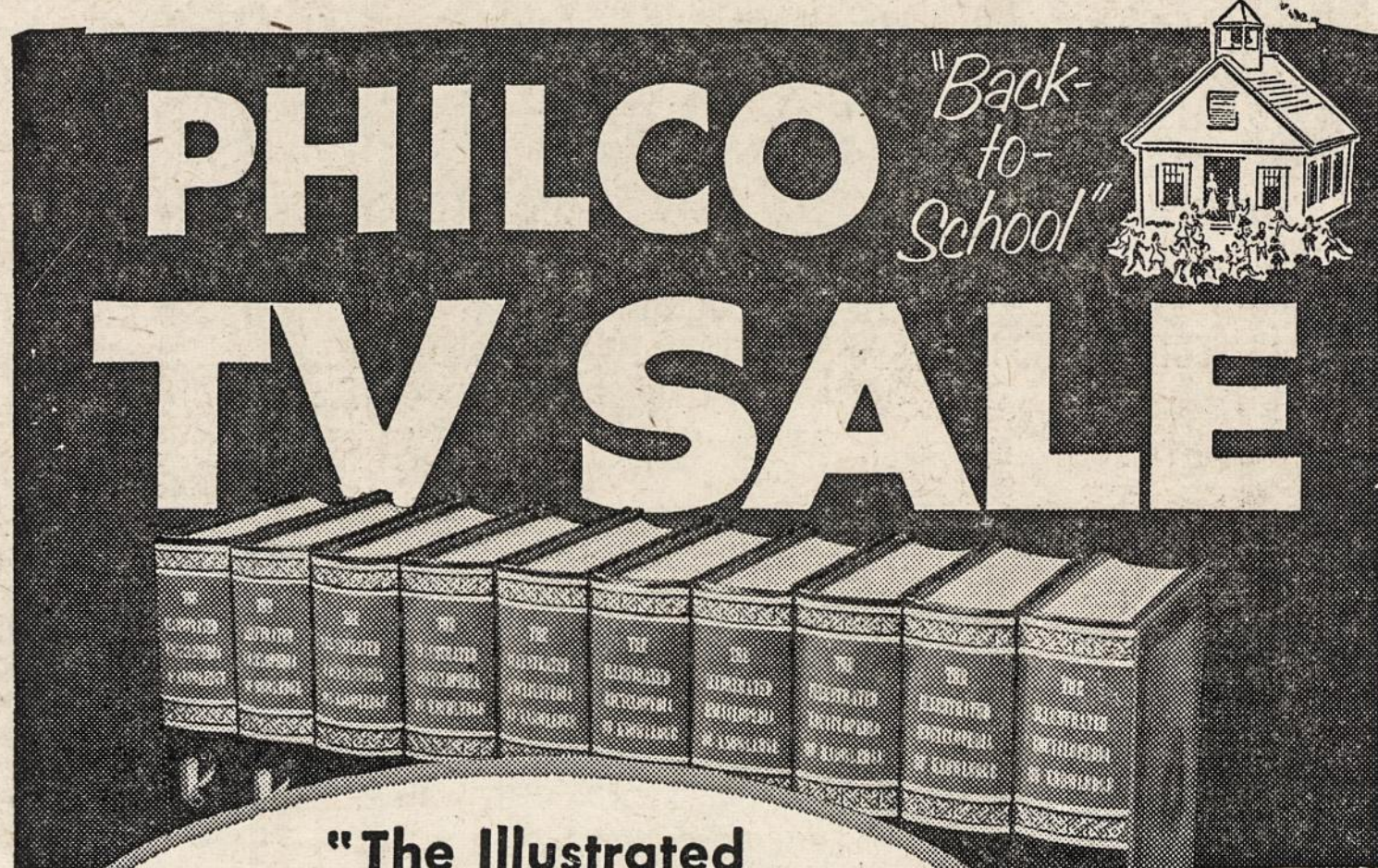
ti į užsienį, kai caro valdžia pradėjo jį persekioti kaip tariamą maištininką. Lankėsi Čekoslovakijoje, Vokietijoje, Italijoje ir pagaliau atsidūrė Kryme, kur 1855 m. lapkričio mėn. 26 d. mirė, užsikrėtęs cholera.

Mickevičiaus palaikai, kaip lenkų informacinis leidinys skelbia, yra Vavelio pilies katedroje Krokuvoje.

Lenkai Adomą Mickevičių laiko savo žmogumi, bet skelbia, kad jis buvo gimęs Lietuvoje ir pripažįsta, kad Kaunas yra Lietuvos provincijos miestas. Vadinas, lenkai pripažįsta faktą, kad Vilnius yra Lietuvos sostinė.
—M. Šileikis.

CRANE SAVINGS & LOAN ASSN.
2555 WEST 47th STREET LAFAYETTE 3-1083
B. R. Pietkiewicz, prez.; E. R. Pietkiewicz, sekr. ir advokatas
Mokame aukštus dividendus. Kešiuojame čekius. Parduodame ir išperkame valstybės bonus. Taupytojams patarnavimai veltui.
ATIDARYKITE SĄSKAITĄ ŠIANDIEN. — APDRAUSTA IKI \$10,000.
Darbo valandos: pirmad. ir ketvirtad. nuo 9 iki 8 val. vakaro; antradienį ir penktadienį nuo 9 iki 5; trečiadienį uždaryta, o šeštadienį nuo 9 val. iki vidudienio.

PHILCO TV SALE

"Back-to-School"

"The Illustrated Encyclopedia of Knowledge"

TEN VOLUME COMPLETE SET \$105⁰⁰ VALUE

Yes, you get a complete set of the world's newest Encyclopedia with your purchase of this 21-inch Mahogany finish console. Just a touch on the top of the set turns it on, changes stations automatically or turns it off.

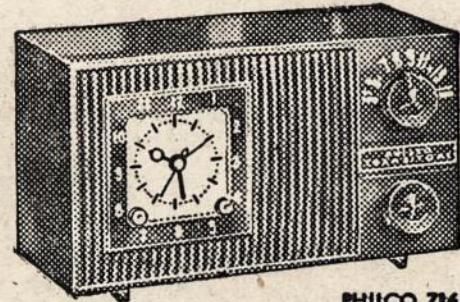
Yours for Only

\$5⁰⁰
Just to cover handling and shipping

with the purchase of 1956
**PHILCO TV with
Top Touch
Tuning**

Just a touch... there's your station!

Priced so low you can buy two... one for yourself, and one as a gift. Precision electric clock and rich voiced radio. Wakes you up to music.

EASIEST TERMS!

Automatic
CLOCK RADIO

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 W. 51st Street
Tel. HEmlock 4-7095
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS